

اداره کل حفاظت محیط زیست استان تهران

معاونت فنی - اداره محیط طبیعی

شناسنامه مناطق تحت مدیریت استان تهران

❖ مجموعه حفاظتی جاجرود:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این مجموعه مشتمل بر پارک‌های ملی سرخه‌حصار، خجیر و منطقه حفاظت شده جاجرود می‌باشد. پس از انتخاب شهر تهران در سال ۱۱۷۴ به عنوان پایتخت ایران، اراضی واقع در شرق این شهر با عناوین منطقه قرق و شکارگاه، مورد حفاظت قرار گرفتند که بدین اعتبار می‌توان آنها را قدیمی‌ترین مناطق تحت حفاظت در جهان تلقی نمود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و در سال ۱۳۵۸ با تصویب شورای انقلاب، اداره این اراضی به سازمان حفاظت محیط زیست محول گردید. در سال ۱۳۶۱ منطقه حفاظت شده جاجرود (مصوبه شماره ۹۶ مورخ ۶۱/۶/۲۱) با در بر گرفتن دو پارک ملی خجیر (مصوبه شماره ۹۰ مورخ ۶۱/۶/۲۱) و سرخه‌حصار (مصوبه شماره ۹۱ مورخ ۶۱/۶/۲۱)، تحت مدیریت اداره کل حفاظت محیط زیست استان تهران قرار گرفتند.

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

این منطقه در استان تهران واقع شده و از شمال به دریاچه سد لتیان، از شرق به ارتفاعات البرز اطراف جاده‌های فیروزکوه و هراز، از جنوب به کوه پارچین و رامین و از غرب به کوه بی‌بی شهربانو و مسگرآباد محدود می‌شود. قسمت اعظم منطقه کوهستانی و دربرگیرنده دامنه جنوبی رشته کوه‌های البرز مرکزی است.

شهرستان‌ها و روستاهای مهم آن عبارتند از جاجرود، سرخه‌حصار، قصر فیروزه، توچال، چهل قز و سنگ تراشان، قره چشمه، قشلاق نمک، زردستان، باغ کمیش، رسنان، ده کریم، اصلان و دهک.

منطقه از نظر تنوع خاکی از حالت یکنواختی برخوردار است و به جز نواحی گچی و مارنی محدودی در سطح منطقه بقیه نقاط خاک زراعی و نسبتاً مرغوب داشته و در چندین منطقه نیز ارتفاعات صخره‌ای دیده می‌شود.

وسعت منطقه طبق مطالعات فیزیوگرافی حدود ۷۴۰ کیلومتر مربع می‌باشد که به طور کلی جزء مناطق کم شیب هستند. این اراضی معمولاً کمتر در معرض فرسایش قرار گرفته‌اند. مهمترین نوع فرسایش در منطقه فرسایش سطحی و شیاری است.

پست‌ترین منطقه حوزه مورد مطالعه ۱۰۰۰ متر از سطح دریا و بلندترین آن ۲۶۰۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. قسمت اعظم محدوده مورد مطالعه کوهستانی و تپه‌ماهوری بوده و در برگیرنده دامنه جنوبی رشته کوه‌های البرز مرکزی است. ارتفاعات چشمگیر شمال منطقه، سرچشمه‌های رودخانه‌های پرآب جاجرود و دماوند هستند.

از نقطه نظر زمین‌شناسی می‌توان عنوان نمود که محدوده مورد مطالعه از نظر چینه‌شناسی، ژئومرفولوژی، حساسیت به فرسایش و نفوذپذیری وضعیت مناسبی را دارا بوده ولی منطقه از نظر تکنیکی فعال می‌باشد که البته برای توسعه‌های زیست‌محیطی مشکلی را ایجاد نخواهد نمود. بر طبق بررسی‌های انجام شده در مطالعات پایه، بیشترین کاربری اراضی محدوده شامل اراضی مرتعی (۸۷/۵ درصد) است و اراضی کشاورزی و بستر رودخانه کمترین کاربری را به خود اختصاص داده‌اند.

۳- وسعت منطقه

پارک ملی خجیر: ۱۰۶۹۲ هکتار

پارک ملی سرخه حصار: ۸۶۹۵ هکتار

منطقه حفاظت شده جاجرود: ۵۵۴۲۴ هکتار

۴- اهمیت منطقه در حفاظت از گونه‌ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

- این مجموعه مشتمل بر دو پارک ملی با اهمیت و قدیمی به نام پارک ملی سرخه حصار و خجیر و منطقه حفاظت شده جاجرود (به عنوان ریه‌های تنفسی و مرز توسعه شهری در سمت شرق) می‌باشد.
- قدمت تاریخی این منطقه به عنوان قرق و شکارگاه در سال ۱۱۷۴ که به عنوان یکی از قدیمی‌ترین مناطق تحت حفاظت در جهان تلقی می‌گردد.
- تنوع زیستی بسیار بالا و غنی و بانک ژنتیکی
- آخرین بقایای جمعیت آهودر پارک ملی سرخه حصار
- وقوع رودخانه حفاظت شده جاجرود در این مجموعه
- وجود سد ماملو بدلیل اهمیت آن در تأمین آب شرب
- پذیرا بودن گردشگران داخلی و خارجی و پژوهشگران علمی

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

در کل منطقه ۵۱۷ گونه گیاهی شناسایی شده که متعلق به ۷۰ تیره گیاهی هستند. از این تعداد ۳۳۲ گونه در ردیف گونه های گیاهی علفی چندساله، ۱۲۶ گونه جزء گونه های یکساله، ۶ گونه گیاهان بوته ای، ۲۹ گونه گیاهان درختچه ای و ۲۴ گونه در ردیف گیاهان درختی می باشند که این حالت بیانگر شرایط مناسب رویش در منطقه ای است که از گونه های شاخص گیاهی می توان به بنه- بادام تلخ- ارس- گون- زرشک- درمنه- بادرنج بویه- شنگ و آویشن اشاره نمود. فاقد گونه های لیست قرمز اتحادیه جهانی است.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

تاکنون ۳۸ گونه از رده پستانداران (قوچ و میش، کفتار و ...)، ۱۱۸ گونه از رده پرندگان، ۲۷ گونه از رده خزندگان (۹ گونه سوسمار، ۱۷ گونه از راسته مارها، یک گونه لاک پشت)، ۲ گونه دوزیست (وزغ سبز و وزغ معمولی) و ۷ گونه ماهی در این مجموعه شناسایی شده اند. وجود کفتار و خالص ترین جمعیت قوچ و میش البرز مرکزی از جمله ویژگی های این ۲ پارک ملی است. از گونه های شاخص این مجموعه حفاظتی می توان از قوچ و میش- کل و بز- آهو- پلنگ- گرگ- کفتار- شنگ- بز مچه نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۱	پستانداران: پلنگ	۷	پستانداران: قوچ و میش- کل و بز- آهو - پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی- عقاب شاهی یا شاه باز- دلیجه کوچک خزندگان: لاک پشت مهمیزدار

جدول مقایسه تغییرات ۱۰ ساله جمعیت قوچ و میش، کل و بز و آهو مجموعه حفاظتی جاجرود (۹۸-۸۹)

سال										نام گونه و تعداد
۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۶۰۸۴	۴۸۵۹	۴۸۵۹	۴۵۳۹	۵۴۴۴	۳۶۸۳	۳۶۵۶	۴۳۵۳	۳۹۲۸	۳۲۷۷	قوچ و میش
۲۰۵	۲۵۸	۲۵۸	۱۶۱	۱۴۴	۲۳۶	۲۳۱	۳۹۲	۲۲۸	۳۲۹	کل و بز
۱۲۹	۱۱۰	۱۱۰	۷۹	۱۰۹	۴۲	۷۷	۱۲۲	۱۲۱	۶۵	آهو

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

این مجموعه شامل دو پارک ملی خجیر و سرخه حصار و منطقه حفاظت شده جاجرود می‌باشد.

بر طبق بررسی‌های انجام شده در مطالعات پایه، بیشترین کاربری اراضی محدوده شامل اراضی مرتعی (۸۷/۵) درصد است و اراضی کشاورزی و بستر رودخانه کمترین کاربری را به خود اختصاص داده اند.

علاوه بر اراضی زراعی، باغات و عرصه روستاها و آبادی‌های غیر مسکونی و استقرارگاه‌های موقت جوامع انسانی موجود در منطقه مورد مطالعه، بخش قابل توجهی از محدوده در تصرف سازمانهای عمومی چون سپاه و ارتش و یا تعاونی‌های مسکن است.

برای مثال می‌توان به پارک سرخه حصار اشاره کرد که یک سوم از وسعت آن (در بخش غربی) تنها در اختیار سپاه پاسداران است که علاوه بر پادگان منازل مسکونی کارکنان را نیز شامل می‌شود. علاوه بر این، منطقه قابل توجهی در حد فاصل بخش شمالی پارک خجیر و سرخه حصار که بخشهایی از دو پارک مذکور نیز شامل می‌گردد در تصرف سازمان صنایع دفاع است مستثنیات زاغه مهمات پارچی، شکارگاه سلطنتی که امروزه در اختیار جهاد کشاورزی است و مناطق واگذاری جهت احداث سایت اطلاعاتی و پادگانهای آموزشی و یا ایجاد فضای سبز (حدود ۵۰۰ هکتار در حوالی خسروآباد و منطقه در دست واگذاری در حوالی ده امام) و حدود ۲۰ هکتار تجاوزی از سال ۱۳۶۹ به بعد در دادگاه ۲۴۰ هکتار اراضی تعاونی مسکن وزارت جهاد کشاورزی (شهرک زیتون) از جوامع قلمروهای جوامع انسانی است.

در طی سال‌های اخیر احداث اتوبان‌های مختلف، شهرک‌های زنجیره‌ای از عوامل اصلی جدایی جغرافیایی میان البرز مرکزی و منطقه سرخه حصار گردیده است. حذف ۱۲۰۰۰ هکتار از مساحت منطقه در بخش دشتی که منطبق بر زیستگاه زمستانه قوچ و میش و زیستگاه دائمی آهو در منطقه سرخه حصار بود نیز از دیگر عوامل تهدید برای منطقه به شمار می‌رود.

از طرفی بخشی از جاده هراز (تهران - رودهن) از داخل محدوده می‌گذرد. این مسئله تأثیرات بسزا و غیرقابل انکاری بر منطقه داشته است که از آن جمله میتوان به تشکیل مراکز و هسته‌های جمعیتی در امتداد این محور، افزایش ارزش افزوده زمین در این منطقه، محدود شدن گذار حیات وحش در محدوده، تصرفات غیر قانونی و غیره اشاره کرد.

علاوه بر این روستاها و آبادیهای موجود در منطقه مورد مطالعه حدود ۱۰۷۴ هکتار از منطقه جاجرود را به اراضی زراعی و باغی تبدیل کرده اند که حدود ۳۱ هکتار در پارک ملی سرخه حصار، ۴۲۱ هکتار در پارک خجیر و ۶۲۲ هکتار دیگر در منطقه جاجرود قرار دارد.

جایگاه و ارزش تحقیقاتی و علمی و اهمیت اقتصادی این منطقه از نظر پذیرا بودن گردشگر داخلی و حتی خارجی می‌تواند یکی از مهمترین امکانات و محورهای توسعه برای مراکز جمعیتی همجوار باشد.

در این منطقه، وجود چشمه‌ها، دشت‌ها، کوه‌ها و مناظر بی‌بدیل و زیبای فراوان و حیات جانوری متنوع در یک جا موجب شده که این منطقه از پتانسیل بسیار مناسبی برای تبدیل شدن به یک قطب گردشگری طبیعت (اکوتوریسم) برخوردار باشد. وجود این همه نعمت‌های خدادادی در نزدیکترین نقطه به پرجمعیت‌ترین مرکز جمعیتی کشور و حتی خاور میانه از جاذبه‌های گردشگری منطقه به شمار می‌آیند که با برنامه‌ریزی و طراحی درست و علمی می‌توان از این منطقه زیبا به نحو مطلوب و با در نظر گرفتن ارزش حفاظتی و همچنین اصول توسعه پایدار بهره جست.

سکونتگاههای جوامع انسانی موجود در منطقه

تغییرات		۱۳۷۵		۱۳۶۵		نام استقرار
جمعیت	خانوار	جمعیت	خانوار	جمعیت	خانوار	
+۵	+۳	۴۶	۱۳	۴۱	۱۰	توتکا
+۵	+۳	۳۱	۶	۲۶	۳	سنگ تراشان
۱۲۱	۳۶	۳۰۸	۷۴	۱۸۷	۳۸	لپه رنگ
-۱۶	-۳	-	-	۱۶	۳	زندان هارون
-۴	۵	۱۹۷	۴۳	۲۰۱	۳۸	زره در
-۴	-۱	-	-	۴	۱	بزندر
۱۷۵	۶۱	۱۳۵۹	۲۸۱	۱۱۸۴	۲۲۰	توچال
۷۱	۲۰	۲۵۵	۵۴	۱۸۴	۳۴	چهل قزو سیاهرده
۵۹	۱۱	۵۹	۱۱	-	-	نیک
-۴	-۱	-	-	۴	۱	ده امام
-۳۸۷	-۲۸۵	۷۰۱۲	۱۲۷۱	۷۳۹۹	۱۵۵۶	پارچین
۱۱۶	۳۰	۱۱۶	۳۰	-	-	اصطک پایین
-۲۷۸	-۳۲	۱۳۹۳	۲۸۷	۱۶۶۸	۳۱۹	باغ کمش
۱۰۷	۵۲	۱۰۷	۵۲	-	-	باغک
۱۳	۴	۱۳	۴	-	-	پاسگاه شکاربانی
۶۴۴	۲۱۶	۷۰۵	۲۲۸	۶۱	۱۲	پله سنجر
۱۱	۵	۳۷	۱۱	۲۶	۶	تخته چنار
۲۴	۹	۲۴	۹	-	-	ترقیان بالا
-۵۶	-۸	۱۲	۴	۶۸	۱۲	تماشا
-۷۱	-۳	۱۷۸	۴۷	۲۴۹	۵۰	خجیر
۲۸۸	۸۶	۴۸۷	۱۳۲	۱۹۹	۴۶	خسرو آباد
۹	۲	۹	۲	-	-	دراز مینگ

-۱۰	-۳	۱۹	۴	۲۹	۷	زردستان
۱۵۳۷	۳۷۸	۲۳۸۸	۵۶۵	۸۵۱	۱۸۷	سعید آباد
۹	۷	۷۰	۱۹	۶۱	۱۲	سنجریان
۱۳۳	۵۰	۲۰۵	۶۲	۷۲	۱۲	سنگ لشگری
۲۶۵	۹۰	۶۴۸	۱۷۰	۳۸۳	۸۰	سیاه سنگ جدید
-۱۶	-۱۲	۵۲	۱۷	۶۸	۲۹	شمس آباد
۲	۱	۸	۳	۶	۲	شیلات ماهی سرا
۷	۲	۷	۲	-	-	کاجیلو
۱۶۷	۴۲	۴۷۹	۱۲۴	۳۱۲	۸۲	کمرد
۹	۲	۳۱	۷	۲۲	۵	قهوه خانه کمرد
-۷	-۳	۱۴	۵	۲۱	۸	یورد شاه
-۴۱	-۹	۹	۲	۵۰	۱۱	منوچهر آباد
۱۰	۱	۱۰	۱	-	-	اصطک دانشور
۴	۱	۴	۱	-	-	هاجر آباد
-۲۴	-۳	۵۰	۱۵	۷۴	۱۸	همه سین
۴۶۲	۱۵۰	۵۴۸	۱۷۵	۸۶	۲۵	خرم دشت
-۳۱	-۸	-	-	۳۱	۸	شرفیان
-۵	-۲	-	-	۵	۲	مامالو آفتاب برو
-۱۷	-۵	-	-	۱۷	۵	مامالو نسا
-۱۸	-۳	--	-	۱۸	۳	مزرعه فندسک
۳۲۶۷	۷۸۶	۱۶۸۹۰	۳۷۳۱	۱۳۶۲۳	۲۸۴۵	جمع کل

ماخذ: مطالعات طرح مدیریت منطقه

۸- تهدیدها و چالش‌های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه‌های کلان، چرای مفراط دام، قطع درختان، بوته‌کشی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- ورود غیرمجاز مصالح و ساخت وسازهای غیرمجاز.

۲- تخریب حاصل از اجرای پروژه‌های ملی و عمرانی و احداث راه‌های دسترسی متعدد (پروژه پارچین، احداث تصفیه‌خانه پردیس و سعیدآباد داخل منطقه، خط انتقال نیرو و...)

۳- حفرچاه‌های غیرمجاز در منطقه.

۴- شکار و صید غیرمجاز

۵- آتش‌سوزی عرصه‌های طبیعی و بکربر اثر عوامل انسانی یا طبیعی.

۶- عدم ممیزی و کنترل ورود دام توسط منابع طبیعی و ورود دام‌های عبوری و بروز معضلات زیست‌محیطی و حفاظتی

۷- احداث شهرک پردیس در داخل منطقه و موضوع واگذاری اراضی حریم شهر پردیس به شرکت عمران شهر پردیس از سال ۷۶ از طریق منابع طبیعی بدون هماهنگی و اخذ نظریه زیست‌محیطی و در نتیجه توسعه تصرفات و احداث واحدهای صنعتی غیرمجاز در اراضی شرقی و شمالی در پلاکهای سعیدآباد و سنگ‌لشگری و اشترگردن و باغ‌کمیش و پوراز و کمرد و خسروآباد که علاوه بر تخریب و تصرف زیستگاه با تخلیه پساب‌ها و پسماندهای صنعتی موجبات آلودگی آب رودخانه حفاظت‌شده و آب‌شرب کلان‌شهر تهران نیز گردیده است.

۸- روستای ده ترکمن واقع در منطقه حفاظت‌شده جاجرود و حریم منطقه ۱۳ تهران بدلیل مجاورت با کلان‌شهر تهران و ارزش افزوده اراضی مورد هجوم متصرفین و ساخت وسازهای غیرمجاز قرار گرفته و مشکلات حفاظتی و زیست‌محیطی بیشماری را در برداشته است.

۹- توسعه ناموزون، بی‌رویه و بدون مجوز نواحی و مناطق صنعتی در حاشیه جنوبی منطقه واحداث روزافزون کارگاه‌های آلاینده و مزاحم ریخته‌گری و آبکاری باعث آلودگی و برهم خوردن وضعیت اکولوژیک منطقه گردیده است.

۱۰- تعارضات و تصرفات پادگانها و صنایع نظامی و استقرار پادگانهای نظامی و آموزشی و انجام مانور و پیاده روی در منطقه.

۱۱- واگذاری اراضی منطقه از طریق منابع طبیعی و آبخیزداری به بهانه‌های متعدد بدون در نظر گرفتن مقررات حاکم بر مناطق چهارگانه و بدون هماهنگی با محیط زیست در سنوات گذشته.

۱۲- فعالیت‌های معدنی و تخریب بیش از اندازه زیستگاهها.

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه‌ها، قنات‌ها، آبراهه‌ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره‌برداری برای

حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

از نظر تقسیم‌بندی حوزه‌های آبخیز ایران بر اساس مطالعات جاماب منطقه حفاظت شده جاجرود در بخش شمال شرق حوزه نمک یا مرکزی قرار داشته و از شمال و شمال غربی به حوزه آبریز رودخانه کرج، شمال شرق به حوزه آبریز رودخانه لار، از شرق به دشت هرمند آبرسد و از جنوب به دشت ورامین و از غرب و جنوب غرب به شهر بزرگ تهران ختم می‌شود.

بعضی از شعبات چند رودخانه مهم به شرح زیر در این منطقه جریان دارند: رودخانه جاجرود و بخشی از رودخانه دماوند که در شرق محدوده به جاجرود می‌ریزد، همچنین رودخانه رودهن مرز شرقی محدوده را تشکیل می‌دهد.

از سرشاخه‌های مهم رودخانه جاجرود می‌توان از آب میگون، آب آهار، رودخانه نوارک، رودخانه افجه که قبل از سد لتیان به هم پیوسته و در پایین دست رودخانه دماوند به سر شاخه‌هایی مانند ایرا و کریتون در محله ماملو (منطقه دو آب) به جاجرود ملحق شده و در جهت جنوب طی مسیر می‌دهد نام برد. نکته قابل ذکر وجود دریاچه سد ماملو بر احدائی بر روی ادامه رودخانه جاجرود در این منطقه است.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بسیج مادر
پارک ملی سرخه حصار	قصر فیروزه	فعال			۴	-	۳	دارد
پارک ملی خجیر	باغشاد	فعال			۴	-	۱	دارد
منطقه حفاظت شده جاجرود	جاجرود	فعال			۳	۱	۲	دارد
پارک ملی خجیر	ماملو	فعال			۳	۱	۱	دارد
منطقه حفاظت شده جاجرود	توچال	فعال			۳	-	۲	دارد
منطقه حفاظت شده جاجرود	کلخانی	فعال			۳	-	۱	ندارد

❖ پارک ملی لار و منطقه شکار ممنوع لار:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

به دلیل وجود اکوسیستم‌های کوهستانی مرتفع و آبی و ویژگی‌های خاص جوامع غنی گیاهی و جانوری، در سال ۱۳۳۶ رودخانه‌های لار و هراز از سوی سازمان شکاربانی و نظارت بر صید تحت حفاظت قرار گرفت و در سال ۱۳۵۴ این ناحیه به پارک ملی ارتقاء یافت. در سال ۱۳۷۰ قسمتهای گسترده‌ای از منطقه به عنوان مناطق شکار و تیراندازی ممنوع معرفی و از سال ۱۳۸۰ قسمتی از آن به عنوان پارک ملی لار تحت مدیریت اداره کل حفاظت محیط زیست استان تهران قرار گرفت. (مصوبه شماره ۱۹۷ مورخ ۸۰/۷/۲۵ شورای عالی حفاظت محیط زیست، جایگزین مصوبه شماره ۹۴ مورخ ۶۱/۶/۲۱)

منطقه شکار ممنوع لار نیز در تاریخ ۱۳۸۴/۱۱/۱۰ به عنوان منطقه شکار ممنوع انتخاب گردید که در سال ۸۸ نیز تمدید گردیده است. (روزنامه رسمی مورخ ۸۸/۵/۲۵)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

این منطقه در ۷۰ کیلومتری شمال شرقی تهران، در حوزه آبریز رودخانه هراز و در دامنه جنوبی رشته کوه‌های البرز و بین دو استان تهران و مازندران قرار گرفته است و دارای اقلیم مرطوب و سرد می باشد. سیمای کوهستانی آن عمدتاً در نقاط ارتفاعی بالای ۲۴۰۰ متر واقع شده است که اغلب نقاط آن حدود شش ماه از سال در زیرپوشش برف قرار می گیرند. برای بهره گیری از اثربخشی ارتفاع در برنامه‌های مورد نظر در مدیریت منطقه، کل محدوده مطالعاتی به شش طبقه تقسیم شده است.

کلاس I (ارتفاع ۲۴۴۰ تا ۲۵۰۰ متر)

در محدوده مطالعاتی کمترین ارتفاع ۲۴۴۰ متر می باشد که در بستر رودخانه لار در گزل دره واقع شده است.

کلاس II (ارتفاع ۲۵۰۰ تا ۲۶۵۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۴۹۴۴/۷ هکتار حدود ۱۷/۹ درصد از سطح منطقه را پوشش داده و ۱۳ واحد از اراضی تفکیک شده در نقشه حیات طبقات ارتفاعی را به خود اختصاص داده است.

کلاس III (ارتفاع ۲۶۵۰ تا ۲۸۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۳۸۰۰/۲ هکتار حدود ۱۳/۸ درصد از سطح منطقه را پوشش داده است.

کلاس I (ارتفاع ۲۸۰۰ تا ۳۰۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۴۹۰۸/۸ هکتار حدود ۱۳/۸ درصد از سطح منطقه را پوشش داده است.

کلاس II (ارتفاع ۳۰۰۰ تا ۳۴۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۸۳۶۶/۴ هکتار حدود ۳۰/۳ درصد از سطح منطقه را پوشش داده است.

کلاس III (ارتفاع ۳۴۰۰ تا ۴۱۰۰)

این طبقه ارتفاعی با ۵۵۳۶/۹ هکتار مساحت، حدود ۲۰/۱ درصد از محدوده مطالعاتی را پوشش داده و در تقسیم‌بندی شکل‌گیری حیات و بستر آن جمعاً ۴ واحد از اراضی تفکیک شده را به خود اختصاص داده است.

۳- وسعت منطقه

پارک ملی لار: ۳۵۷۶۵ هکتار

منطقه شکار ممنوع لار: ۳۷۸۱۸ هکتار

۴- اهمیت منطقه در حفاظت از گونه‌ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

الف- تنوع زیستی فلوروفون: از بارزترین زیستگاه‌های تابستان‌گذران گونه‌های حیات وحش بوده و بستر مناسبی برای تکثیر و تولید مثل ماهی قزل‌آلای خال قرمز در مجموعه سلسله جبال البرز می‌باشد که این گونه ارزشمند به عنوان نماد جانوری تنوع زیستی استان تهران محسوب می‌گردد.

ب- از ۲۳ گونه خزنده، دو گونه افعی دماوندی و افعی البرزی جزء گونه‌های اندمیک و باارزش جهانی می‌باشند.

ج- تنوع زیستگاهی شامل: اکوسیستم کوهستانی مرتفع و آبی (زیستگاه‌های حوزه لار به عنوان مناطق بیلابقی عمده‌ترین تاثیر را در پدیده‌های فصلی نظیر مهاجرت و تخم‌ریزی ماهیان داشته است)

د- انواع چشمه‌ها به ویژه چشمه‌های حاصل از ذوب برف و سایر قابلیت‌ها از منظر گردشگری و تامین آب منطقه دارای اهمیت می‌باشد

ه- تامین آب شرب توسط سد لار

و- از نظر تقسیمات کشوری بین استانهای تهران و مازندران واقع شده است.

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

تیپ علفزار که مشتمل بر گندمیان پایا و بوته زارها و پوشش های آلپی است، پوشش گیاهی غالب منطقه را تشکیل می دهد. مجموعاً ۴۰۵ گونه گیاهی متعلق به ۴۸ تیره و ۳۷ تیپ در این منطقه شناسایی شده است که بیشترین گونه در تیره کاسنی و کمترین آن در تیره های استبرق، پیچک، ناز، سرو، خواجه باشی، پنیرک، ثعلب، ارس و قیچ هر کدام با یک گونه می باشد. گونه های شاخص گیاهی شامل شقایق وحشی - گون - کاسنی - باریجه - شیرین بیان - آویشن و بارهنگ می باشند و فاقد گونه های لیست قرمز اتحادیه جهانی است.

۶ - حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

مجموعاً ۱۵۹ گونه جانوری از رده پستانداران، پرندگان، خزندگان، دوزیستان و ماهی ها در این منطقه شناسایی شده است.

۲۸ گونه پستاندار (پلنگ، خرس قهوه ای، پازن، قوچ و میش، سیاه گوش،...)

۱۰۵ گونه پرنده (کبک، کبک دری، عقاب طلایی، کرکس، بلدرچین،...)

۲۳ گونه خزنده (آگاما، گرز مار، افعی البرزی و دماوندی...) که دو گونه افعی البرزی و دماوندی جزء گونه های اندمیک و بارزش می باشند.

ماهی ها (قزل آلائی خال قرمز)

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۵	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلیجه کوچک خزندگان: افعی دماوندی یا لطیفی

جدول مقایسه تغییرات ۱۰ ساله جمعیت کل و بز پارک ملی لار (۹۸-۸۹)

سال										نام گونه و تعداد
۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۶۲۸	۱۲۳۶	۱۰۲۷	۱۱۷۴	۱۰۳۰	۱۰۹۲	۱۰۰۸	-	-	۵۳۴	تعداد کل و بز

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

با تلفیق و ادغام نقشه‌های ژئومورفولوژی و پوشش گیاهی و براساس بازدید و برداشت‌های صحرائی، پارک ملی لار به ۴ واحد کاربری تفکیک و نقشه کاربری فعلی اراضی تهیه و ترسیم شده است. کاربری فعلی اراضی منطقه مطالعاتی بطور کلی بصورت مراتع، قطعات پراکنده زراعت آبی، اراضی بایر با رخنمون سنگی و دریاچه سد لار می‌باشد.

محدوده پارک ملی لار فاقد نقاط مسکونی دائمی (شهر و روستا) است و در حاشیه و حریم آن نیز نقاط شهری و روستایی وجود ندارد، اما قریب به ۶۰ آبادی عشایری در حدود ۲۰ سامان عرفی از این منطقه در دوره یکصد روزه (اواخر خرداد تا اواخر شهریور) به عنوان مراتع بیلاقی استفاده می‌کنند.

در آبادی‌های مذکور ۲۸۹ خانوار دامدار کوچنده زندگی می‌کنند که حدود ۱۶۴۸ نفر جمعیت را در خود جای می‌دهند.

نتایج حاصل از بررسی ویژگی‌ها جمعیتی و نیروی انسانی در این منطقه بیانگر این نکته است که هر خانوار به طور متوسط ۵/۷ نفر را در خود جای می‌دهد، به ازای هر یک صد نفر زن حدود ۱۱۵/۴ نفر مرد زندگی می‌کنند و ۳۲/۸٪ جمعیت در گروه سنی زیر ۱۵ سال قرار دارند. کمیت‌های فوق بیانگر متوسط بودن حجم خانوار و گرایش جمعیت از جوانی تا میان سالی است. ضمناً علیرغم بالا بودن نسبت جنسی، این منطقه مهاجرپذیر نیست بلکه به دلیل شرایط ویژه زندگی عشایر منطقه، عمدتاً مردان به همراه دام کوچ می‌کنند.

میزان ویژه فعالیت حدود ۲۲/۲٪ و میزان اشتغال و بیکاری به ترتیب ۹۷/۷٪ و ۲/۳٪ بوده است و میزان باسوادی در جمعیت ۶ ساله و بیشتر قریب به ۶۰/۱٪ است که در مقایسه با دیگر عشایر کشور چشمگیر می‌باشد.

نرخ رشد جمعیت در طی سالهای ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ حدود ۱/۵٪ بوده است که در طی سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۱ به حدود ۱٪ کاهش خواهد یافت و سپس میزان جمعیت ثابت خواهد ماند.

جمعیت این منطقه از دو گروه عمده تشکیل شده است: گروهی که دارای منشأ زندگی ایللیاتی بوده و خود و یا پدران آنها در دوره پهلوی از استانهای لرستان، خوزستان و کرمانشاه به این منطقه کوچ داده شده‌اند، بنابراین دارای قومیت‌های کرد، ترک، لر و عرب هستند. گروه دیگر نیز از روستائیان مناطق ورامین و دیگر نقاط حاشیه جنوبی البرز می‌باشند که تحت تأثیر عشایر مهاجر، زندگی دامداری مبتنی بر کوچ را آغاز کرده‌اند. گروه نخست خود دارای ۱۶ سامان عرفی هستند ولی گروه دوم فاقد سامان عرفی می‌باشند و مراتع را از نهادهای عمومی مانند ارتش، سپاه و... اجاره می‌کنند و حق انتفاع مراتع مورد استفاده به نهادهای فوق الذکر تعلق دارد. با توجه به نکات فوق می‌توان گفت که دامداران ساکن در محدوده پارک ملی لار دارای قومیت‌های مختلف هستند و معمولاً گروههای قومی مشترک در مجاورت یکدیگر زندگی می‌کنند. برای مثال کلهرها که کرد می‌باشند در کنار یکدیگر مستقر هستند.

نتایج حاصل از بررسی ارتباطات زیستی جوامع با محدوده نشان می‌دهد که حدود ۳۲۶/۵ هکتار از عرصه‌ها مرتعی به صورت یونجه و یا کشت سبزیجات و محصولات جالیزی مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما می‌توان گفت عشایر به این منطقه به عنوان مرتع بیلاقی می‌نگرند و در یک دوره

یکصد روزه در حدود T.D.N ۷۱۱۲/۵ علوفه خشک از مراتع برداشت می کنند. ارزش غذایی علوفه برداشت شده از یونجهزارها که عمدتاً بصورت چرای مستقیم دام مورد استفاده قرار می گیرد حدود ۹۰۰ تن T.D.N می باشد. میزان آب برداشتی سالانه جهت شرب، کشاورزی و دامداری در محدوده این منطقه بالغ بر ۲۴۳۱۷۸ مترمکعب است.

منطقه مورد مطالعه در پارک ملی لار با داشتن منظرگاه قله دماوند از شکوه و عظمت خاصی برخوردار است. وجود مراتع غنی، گونه های شاخص حیات وحش، ماهی قزل آلالی خال قرمز و منابع آب سرشار که بخش اعظم آب شرب تهران را تامین می کند، از دیگر قابلیت های این منطقه به شمار می رود. این پارک از زیستگاه های منحصر به فردی تشکیل شده که با وجود گونه های شاخص حیات وحش (مانند کل وبز، قوچ و میش)، منظرگاه های منحصر به فردی را ایجاد کرده است. این منظرگاه ها به عنوان یکی از منابع عظیم

طبیعت گردی در جوار کلان شهر تهران قابل طرح است. طبیعت گردان و بازدیدکنندگان از منطقه لار هر سال عمدتاً در ماه های خرداد، تیر و مرداد و همزمان با گرم شدن منطقه و ذوب برفها برای تفریح و گذران اوقات فراغت به این منطقه روی می آورند. این طبیعت گردان عمدتاً در حاشیه و حریم دریاچه و رودخانه های منطقه اسکان دارند.

۸- تهدید ها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفرط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- اولاً " ورود دام در مراتع پارک ملی لار در تضاد با اهداف حفاظتی پارک ملی بوده و ضمن تعیین تکلیف این معضل چندساله، بایستی نسبت به خروج دام و ساماندهی دامداران در سطح ملی تصمیم گیری گردد. و از طرفی ورود دام بیش از ظرفیت به مراتع منطقه شکار ممنوع لار فشار بسیار زیادی را به توان احیا و تجدید پذیری گونه های مرتعی و همچنین سلب امنیت روانی حیات وحش وارد ساخته است.

۲- تغییر کاربری و تخریب اراضی و ساخت و ساز های غیر مجاز و فنس کشی های صورت گرفته پیرامون اراضی مستثنیات و بعضاً اراضی ملی

۳- انجام شکار و صید غیر مجاز

۴- ورود گونه های غیربومی به حوضه آبی (دریاچه و رودخانه هایی که به آن میریزند) که تهدید جدی علیه زیستگاه و تکثیر و تولید مثل گونه ارزشمند ماهی قزل آلالی خال قرمز محسوب می گردند.

۵- احتمال سرایت بیماری های دام های اهلی به وحوش.

۶- تعقیب و وحوش توسط سگ های گله.

۷- پخش زباله در اطراف محل اسکان عشایر و بی توجهی عشایر و گردشگران به رعایت مسائل زیست محیطی و همچنین عدم مدیریت در جمع - آوری پسماند و زباله و تخریب منطقه

۸- تعدد شبکه راهها

۹- ورود شکارچیان غیرمجاز به منطقه در پوشش دامدار و زنبوردار

۱۰- برداشت غیرمجاز گونه های دارویی گیاهی (باریجه)

۱۱- برداشت بی رویه آب جهت آبیاری یونجه منجر به تلفات ماهی و آلودگی آب می شود.

۱۲- حضور گردشگران خارج از ظرفیت تحمل منطقه

۱۳- عدم وجود امکانات و نیروهای حفاظتی کافی و مناسب

۱۴- سم گیری از مارهای افعی توسط انستیتویاستور و برداشت غیرمجاز از جمعیت های افعی و تخم های آنها توسط سایرین

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

منابع آبی موجود در منطقه شامل رودخانه ها، دریاچه سد لار، چشمه ها، چاهها و قنات می باشند. رودخانه لار که اصلی ترین رودخانه جاری در سطح حوضه و از منابع مهم تامین آب شرب تهران و یکی از دو سرشاخه مهم رودخانه هراز می باشد که پرآب ترین رودخانه غرب مازندران محسوب می گردد. این رودخانه از کوه پالون گردن واقع در منتهی الیه شمال غرب محدوده پارک ملی لار سرچشمه گرفته و پس از طی مسیری به طول ۴۳ کیلومتر و عبور از دشت لار وارد دریاچه سد لار در منتهی الیه شرقی پارک ملی می گردد. این رودخانه پس از خروج از سد لار در شمال پلور با اتصال به رودخانه پلور که از گردنه امامزاده هاشم سرچشمه می گیرد، رودخانه هراز را تشکیل داده و پس از عبور از دره هراز در ۲۴ کیلومتری شمال شرق آمل در محلی به نام سرخ رود وارد دریاچه خزر می گردد.

اهمیت آب رودخانه لار که دارای آب دائمی بوده و حوضه آبریز آن وسیع و ارتفاعات آن فاقد دشتهای قابل توجه و کوهستانی و بسیار پربرف است و جریان حوضه آن دارای رژیم برفی- بارانی است، بیش از همه چیز در تامین آب شرب تهران رخ می نماید. آب زلال رودخانه لار پس از دریافت آب رودخانه هایی چون چهل بره، الرم و سیاه پلاس وارد دریاچه سد لار می گردد. این دریاچه علاوه بر آب رودخانه پرآب لار، دریافت کننده آب رودخانه های آب سفید، دلیچای و امام پهنک نیز می باشد. سد لار در سال ۱۳۵۹ ساخته شده است و از سال ۱۳۶۱ بهره برداری از آن آغاز شده است. یکی از اهداف ساخت این سد تامین بخشی از آب شرب تهران بوده است ولی به دلیل مساله فرار آب، بهره برداری از سد مذکور به میزان ظرفیت اسمی آن مسیر نگردیده است. به طوری که پس از آبیگری مخزن و گذراندن چندین فصل آبی حداکثر ارتفاع آب دریاچه از ۶۰٪ ارتفاع نهایی مخزن به واسطه فرار آب تجاوز ننموده است. هدر رفت آب این سد به دلیل عدم انجام مطالعات کافی در مکان یابی آن، موجب شده است که در حال حاضر برداشت آب از منابع زیرزمینی جهت تامین آب شرب مصرفی ساکنان تهران افزایش یابد. جهت رفع مشکل فرار آب،

مطالعات گسترده‌ای با همکاری مشاوران داخلی و خارجی به عمل آمده است و جهت بهره‌برداری بهینه، احداث یک واحد تلمبه‌خانه به صورت سازه زیرزمینی توسط سازمان آب منطقه‌ای تهران اجرا و در حال بهره‌برداری می‌باشد.

علاوه بر معضل فرار آب سدلار، عامل دیگری که منجر به آسیب‌پذیری منابع آب پارک ملی لار می‌گردد، بروز پدیده‌ای تحت عنوان خشک‌سالی است. براساس آمار ۱۸ ساله واحد بهره‌برداری سد لار (۱۳۸۱-۱۳۶۳) در مورد حجم آب ورودی به دریاچه سدلار، سال آماری ۸۰-۷۹ خشک‌ترین سال محسوب شده و حجم آب ورودی به دریاچه سد در این سال ۴۰/۷ میلیون مترمکعب در اردیبهشت ماه (پرآب‌ترین ماه سال در لار) بوده است. این در حالی است که متوسط آورد رودخانه لار در محل ورود به دریاچه سد در طی دوره ۱۸ ساله ۱۲۸/۵ میلیون متر مکعب است. و حتی در سال آماری ۶۶-۶۵ این رقم برابر ۲۱۹/۴ میلیون مترمکعب بوده است. مقدار حجم سالانه ورودی به این دریاچه نیز در سال ۸۰-۷۹، برابر ۲۳۳/۳۱۴ نسبت به رقم متوسط دوره ۱۸ ساله یعنی ۴۵۳/۹۲ میلیون مترمکعب می‌باشد. در این سال حجم آب موجود در دریاچه تنها ۲۸ میلیون مترمکعب، ارتفاع آب ۲۴۶۲/۴ متر و سطح دریاچه ۳۰۵ هکتار بوده است. به طوری که پس‌روی آب دریاچه این امکان را فراهم نمود تا مسئولین واحد بهره‌برداری سد لار نسبت به آب بندی سد و رفع مشکل فرار آب اقداماتی را آغاز کنند که البته به دلیل به درازا کشیدن امر در کسب نظر مسئولین، انجام این مهم محقق نشد و با وقوع بارندگی‌های سالهای ۸۱ و ۸۲ مجدداً این مسئله مسکوت ماند.

تأثیرات خشک‌سالی، علاوه بر کاهش آب خروجی از سد لار بر روی محیط‌های بیولوژیکی نمایان می‌گردد. کاهش آب رودخانه‌ها به عنوان بسترهای زیست‌گونه قزل‌آلای خال قرمز، افزایش تبخیر و اختلال در وضعیت میکروکلیماتیک منطقه و نتیجتاً رویشهای موجود از جمله تبغات این امر است که به تفصیل در بخش‌های مربوطه به آنها پرداخته می‌شود.

وجود دو چشمه گوگردی در منطقه دیو آسیاب لار در ارتفاع ۳۵۰۰ متر از سطح دریا منجر به ورود گوگرد به منابع آبی منطقه می‌گردد. این دو چشمه در ضلع شمالی قله دماوند قرار دارند و بوی گوگرد از فاصله ۳۰ تا ۴۰ متری آنها به مشام می‌رسد. در فاصله ۵۰۰ متری این دو چشمه، آبگیری به وسعت ۲ تا ۳ هزار متر قرار دارد که آب این دو چشمه به آن سرریز می‌شود و رودخانه آب سفید نیز از این آبگیر مشروب شده است و احتمالاً سفیدی بستر این رودخانه به همین دلیل است.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بیسیم مادر
پارک ملی لار	۱۷ اسفند	فعال			۵	۱	۲	دارد
پارک ملی لار	ایراء	فعال			۳	-	۱	دارد
پارک ملی لار	کمردشت	فعال		فصلی	۴	۱	۲	دارد
پارک ملی لار	قوشخانه	فعال		فصلی	۲	-	۲	ندارد

❖ اثر طبیعی ملی تار و هویر:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه شامل دو دریاچه است که در سال ۱۳۹۰ این دریاچه‌ها و بخشی از زمین‌های اطراف آنها به عنوان اثر طبیعی ملی معرفی شدند. (آگهی رسمی مصوبه شماره ۳۵۲ شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۹۰/۶/۲۸)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

دریاچه‌های تار و هویر روی محور چین دار میان دو رشته کوه قره داغ (کوه دوبرار) در شمال، و کوه زرین در جنوب واقع شده است. این دریاچه‌ها در مدخل کوه و در ارتفاع ۳۲۳۰ متری و در فاصله حدود ۵۰۰ متری از یکدیگر قرار دارند. روی هم نزدیک به ۰/۷ کیلومتر مربع وسعت دارند که بیشترین درازای دریاچه تار ۱/۳ کیلومتر و میانگین پهنای آن ۴۰۰ متر و درازای دریاچه هویر حدود ۹۰۰ متر و میانگین پهنای آن ۱۵۰ متر می‌باشد. سطح آب آنها در فصل‌های گوناگون سال متغیر است. موقعیت جغرافیایی منطقه ای که دریاچه تار در آن واقع است به گونه ای است که گرداگرد آنرا با فواصل متفاوت کوههایی در بر گرفته که از سطح دریاچه بین ۵۰ تا ۵۰۰ متر ارتفاع دارند. وجود این ارتفاعات در کنار یکدیگر بدون آنکه دره ای آنرا شکافته باشد موجب پیدایش گودالی شده است که دریاچه تار در آن تشکیل شده است. دریاچه تار در جهت شمالغرب به جنوب شرق امتداد یافته و طول آن حدود ۲۵۰ متر، و عرض آن حدود ۱۵۰ متر می‌باشد.

در اطراف دریاچه هیچ گونه پوشش جنگلی و درخت وجود ندارد و بادهای غربی سرد همیشه در تار می‌وزند. در ایامی نه چندان دور آویشن‌های فراوانی در منطقه وجود داشته که به خاطر فرسایش شدید دیگر اثری از آنها باقی نمانده است.

۳-وسعت منطقه

۵۵۰ هکتار

۴-اهمیت منطقه در حفاظت از گونه ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

-تنوع زیستی زیستگاهی و فون و فلور :

- الف- پوشش گیاهی بسیار متنوع منطقه (کلاه میرحسن، والک، درمنه، باریجه و...) که در صنعت بویژه داروسازی اهمیت دارند
- ب- تنوع جانوری (کل و بز، قوچ و میش، پلنگ، خرس قهوه ای، سیاهگوش و...) و پرندگانمانند عقاب طلایی، هما و...را شامل می شود
- ج- با توجه به آبی بودن زیستگاه موردنظر، از ویژگی مهم و حائز اهمیت منطقه می باشد.
- د- **با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کامل تری در دست نمی باشد.**

۵-پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیقی درخصوص پوشش گیاهی و جانوری آن در دست نمی باشد.

از مهمترین گونه های گیاهی منطقه با توجه به سیمای ظاهری آن می توان درمنه ، گون ، بابونه ، آویشن ، باریجه ، کما ، کلاه میرحسن، زرشک، شبدر، جو وحشی، زنبق صحرائی، بارهنگ، ترشک، گلپر، گز، قیچ و ارس (سرو کوهی) را نام برد.

۶-حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

از گونه های شاخص حیات وحش این منطقه می توان از پستانداران قوچ و میش ، خوک وحشی (گراز)، گربه وحشی از پرندگان کبک دری، کبک ، تیهو، شاهین، دلیجه، بالابان، سارگپه و از خزندگان افعی البرزی را نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۷	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز - آهو پرندهگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلپچه کوچک خزندگان: لاک پشت مهمیزدار - افعی دماوندی یا لطیفی

- لازم به ذکر است در این منطقه سرشماری سالانه علفخواران بزرگ جثه در سنوات گذشته انجام نشده و محدود به سال ۹۸ می باشد که با آمار منطقه کوه سفید به صورت یکپارچه دیده شده است.

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعاتی در خصوص وضعیت اقتصادی اجتماعی آن در دست نمی باشد.

۸- تهدیدها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفراط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- ورود بدون ضابطه گردشگران و خارج از ظرفیت تحمل منطقه

۲- عدم رعایت مسائل زیست محیطی توسط گردشگران و همچنین عدم مدیریت در جمع آوری پسماند و زباله و تخریب منطقه

۳- عدم وجود امکانات حفاظتی

۴- عدم انجام مطالعات جامع و تفصیلی مدیریت مناطق

۵- فقدان طرح مدیریت که منجر به فقدان اطلاعات دقیق ژنتیکی می گردد.

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

چشمه ساران کوه‌های قره‌داغ، سیاه‌چال و شاه‌نشین در شمال و آبراهه‌های فصلی از جنوب است که قسمتی از آب آنها وارد دریاچه‌ها می‌شود و قسمتی دیگر، آب رودهای تار و هویر را تأمین می‌کنند. این منطقه دارای آب و هوایی کوهستانی است و برای تفریحات آبی از جمله شنا و قایقرانی و ماهیگیری مناسب است. البته با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملتری در دست نمی‌باشد.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و ...

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بیسیم مادر
اثر طبیعی ملی تار و هویر	دریاچه تار	فعال		فصلی	۳	-	۲	دارد

❖ اثر طبیعی ملی غار رودافشان:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه شامل غار رودافشان و بخشی از اراضی اطراف آن می‌باشد که در سال ۱۳۹۰ به عنوان اثر طبیعی ملی معرفی گردیده است. (آگهی رسمی مصوبه شماره ۳۵۳ شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۹۰/۶/۲۸)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

غار رودافشان در استان تهران، در ۱۰۳ کیلومتری شهر تهران و ۶۲ کیلومتری شهر فیروزکوه در مجاورت روستایی به همین نام واقع است. این غار در دامنه شمالی دره رودافشان واقع گردیده است. رودخانه دلچای در ژرفای دره جریان دارد و آب دریاچه‌های تار و هویر را که حاصل ذوب یخچال‌های قره‌داغ است، به رودخانه حبله رود می‌رود. دهانه غار در ارتفاع ۱۸۰۰ متری از سطح دریا و در داخل گودی بزرگی به قطری در حدود ۱۰۰ متر قرار دارد و تنها از لبه گودی قابل مشاهده است. اختلاف ارتفاع دهانه غار و بستر رود حدود ۲۰۰ متر می‌باشد. دهانه غار بسیار وسیع و قوسی شکل و به درازای ۴۰ متر و بلندی ۱۲ متر است.

نخستین تالار عظیم غار به قطر ۸۰ در ۱۰۰ متر و بلندای ۲۵ متر بعد از دهانه آن قرار دارد. به علت استحکام لایه ها اثری از شکستگی و یا سنگ قابل سقوط در آن دیده نمی شود. این اعتقاد وجود دارد که هزاران سال قبل رودخانه همسطح دهانه غار بوده و احتمالاً قسمتی از آب رودخانه دلیچای بعد از وارد شدن به دالان های غار شده و باعث گسترش و وسعت غار شده است. با توجه به وجود تعدادی ایوان که با سنگچین ساخته شده است و همچنین مقادیری خرده سفال می تواند نشان دهنده سکونت انسان ها در غار در روزگار گذشته باشد. محل تالار دوم پس از یک دیواره سنگچین واقع است و دارای ابعادی حدود ۶۰ در ۵۰ و بلندای ۲۰ متر می باشد، تالار سوم دارای ابعادی در حدود ۵۰ در ۴۰ و بلندای ۱۵ متر است. سرتاسر این تالار از چکیده ها و چکنده های زیبا، ستون ها و آبشارسنگ های خارق العاده تشکیل شده است. در سرتاسر سقف چکنده های نیزه ای و گل کلمی این تالار دیده می شود و دخمه بزرگی به ابعاد ۶ در ۴ متر و ارتفاع ۳ متر در انتهای آن واقع است. همچنین یک حوض آب و ستونی در وسط آن در دخمه دیده می شود. که آن را آناهیتا (الهه آبیاری و باروری) نام نهاده اند. در ادامه مسیر اصلی پرتگاه های فراوانی وجود دارد و مسیر پس از حدود ۱۶۰ متر به دالان انتهایی غار بطول ۱۰ متر می رسد که در ارتفاع ۱۷۵۰ متری سطح دریا و ۵۰ متر پایین تر از ارتفاع دهانه غار واقع است. طول غار در مسیر اصلی حدود ۵۵۰ متر می باشد.

۳- وسعت منطقه

مساحت آن به میزان ۳ هکتار به انضمام محدوده غار

۴- اهمیت منطقه در حفاظت از گونه ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

-تنوع زیستی فون و فلور منطقه:

پوشش گیاهی بسیار متنوع منطقه (درمنه، گون، آویشن، ارس و...) و نیز تنوع جانوری آن (فوج، گراز، گربه وحشی، بادخورک کوهی، آگامای قفقازی، مار کوتوله، وزغ رنگارنگ و...) با توجه به اینکه غار موصوف می تواند زیستگاه جانداران خاصی نیز باشد، از عوامل مهم اهمیت منطقه می باشد.

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعاتی در خصوص ذخایر ژنتیکی آن در دست نمی باشد.

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات کامل و دقیقی در خصوص پوشش گیاهی و جانوری آن در دست نمی باشد. از مهمترین گونه های گیاهی منطقه می توان درمنه ، گون ، بابونه ، آویشن ، باریجه ، کما ، کلاه میرحسن، زرشک، شبدرد، جو وحشی، زنبق صحرايي، بارهنگ، ترشک، گلپر، گز، قیچ و ارس (سرو کوهی) را نام برد.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

از گونه های شاخص حیات وحش این منطقه می توان از پستانداران قوچ و میش، خوک وحشی (گراز)، گربه وحشی از پرندگان کبک دری، کبک ، تیهو، شاهین، دلیجه، بالابان، سارگپه و از خزندگان افعی البرزی را نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۷	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز - آهو پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلیجه کوچک خزندگان: لاک پشت مهمیزدار - افعی دماوندی یا لطیفی

• لازم به ذکر است در این منطقه سرشماری سالانه علفخواران بزرگ جثه در سنوات گذشته انجام نشده است.

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال ، چشم اندازها و گردشگری

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملی در خصوص وضعیت اقتصادی اجتماعی آن در دست نمی باشد.

۸- تهدیدها و چالش‌های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه‌های کلان، چرای مفراط دام، قطع درختان، بوته‌کشی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- ورود بدون ضابطه گردشگران و خارج از ظرفیت تحمل منطقه

۲- عدم رعایت مسائل زیست محیطی توسط گردشگران و همچنین عدم مدیریت در جمع‌آوری پسماند و زباله و تخریب منطقه

۳- عدم وجود امکانات حفاظتی

۴- عدم انجام مطالعات جامع و تفصیلی مدیریت مناطق

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه‌ها، قنات‌ها، آبراهه‌ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره‌برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

البته منابع آبی خاصی در این غار وجود نداشته و با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملی در دست نمی‌باشد.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

در حال حاضر فاقد هرگونه تجهیزات و امکانات حفاظتی است.

❖ اثر طبیعی ملی تنگه واشی:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه که شامل دو تنگه و دشت حدفاصل تنگه هاست در سال ۱۳۹۰ به عنوان اثر طبیعی ملی معرفی گردیده است. (آگهی رسمی مصوبه شماره ۳۵۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۹۰/۶/۲۸)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...- تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

اثر طبیعی ملی تنگه واشی در شرق استان تهران، در حوزة استحقاقی شهرستان فیروزکوه و در حدود ۹ کیلومتری روستای جلیز جندقرار دارد. این تنگه به طول حدود ۳۰۰ متر و با دیواره‌های صخره‌ای بلند به ارتفاع حدود ۱۰۰ متر محل عبور رودخانه‌ای است که از کوه‌های ساواشی سرچشمه گرفته

و از میان دشت می‌گذرد. بعد از عبور از تنگه اول و گذر از دشتی زیبا، تنگه دوم قرار گرفته که حدود ۲ کیلومتر با تنگه اولی فاصله دارد. این تنگه هم مانند تنگه اول چشم‌نواز است و از دیواره‌های سنگی آن در نقاط مختلف چشمه‌های آب زلال و خنک به سمت پایین روان است.

پارامترهای فیزیوگرافی تعیین‌کننده پتانسیل‌های توسعه گردشگری در یک منطقه، شیب و جهت می‌باشد. بر این اساس شیبهای ۲-۰٪ و ۵-۲٪، مجاز جهت توسعه متمرکز و ۳۰-۱۵٪ نیز حد مجاز شیب برای کاربری تفرج گسترده می‌باشد. جهات جغرافیایی شرقی در فصل تابستان و جنوبی در فصل زمستان نیز از قابلیت بالایی برای تفرج متمرکز برخوردار است. مطالعات فیزیوگرافی در منطقه اثر طبیعی- ملی تنگه واشی نشان داد، ۱۱/۱۷ درصد از وسعت منطقه مطالعاتی در طبقه شیب ۲-۰ درصد و ۶/۴۱ درصد نیز در طبقه شیب ۵-۲ درصد قرار دارد که جهت توسعه تفرج متمرکز مناسب می‌باشد. پهنه‌های مناسب تفرج گستره نیز، ۱۸/۶ درصد از منطقه را شامل می‌گردد. بیشترین مساحت از منطقه مطالعاتی دارای جهت شیب جنوبی می‌باشد که برای تفرج متمرکز در زمستان، مناسب می‌باشد. با توجه به پتانسیل توسعه فعالیت‌های گردشگری در اثر طبیعی- ملی تنگه واشی و نظر به اینکه این منطقه جزء مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

۳- وسعت منطقه

۳۶۵۰ هکتار

۴- اهمیت منطقه در حفاظت از گونه‌ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

باتوجه به اهمیت تنوع گونه‌ای بویژه گیاهی و اهمیت منطقه در استفاده از مراتع جهت دامداری و نیز گردشگری قابل توجه می‌باشد.

۱- اهمیت منطقه در گردشگری (قدمت منطقه به عنوان تفرجگاه از دوران قاجار)

۲- باتوجه به اهمیت تنوع گونه‌ای بویژه گیاهی (گیاهان بالشتکی، گیاهان دارویی مانند باریجه و گیاهان گچ دوست و...) تنوع جانوری (گره وحشی، قوچ، گراز، عقاب طلایی، هما و انواع پرندگان)

۳- اهمیت منطقه در استفاده از مراتع جهت دامداری

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه‌های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه‌های شاخص و مهم منطقه

پوشش گیاهی منطقه تحت تأثیر وضعیت آب و هوایی قرارداد که در قسمت‌های شمالی دارای بارش بیشتر و آب و هوای سردتر و در قسمت‌های جنوبی از گرما و خشکی بیشتری برخوردار است. از تنوع زیستی منحصر به فردی برخوردار می‌باشد. از مهمترین گونه‌های گیاهی منطقه

می توان درمنه ، گون ، علف شور ، بابونه ، فرفیون (شیرسگ) ، چچم ، پنجه مرغی ، پوآ ، کاسنی ، آویشن ، باریجه ، کما ، کلاه میرحسن ، گل گاوزبان ، زرشک ، بومادران ، گل گندم ، جگن ، شیرین بیان ، شبدر ، جو وحشی ، زنبق صحرايي ، بارهنگ ، ترشک ، شیرخشت ، گلپر ، گز ، قیچ ، بنه (پسته وحشی یا چاتلاقوش) و ارس (سرو کوهی) را نام برد. فاقد گونه های لیست قرمز اتحادیه جهانی است.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

از گونه های شاخص حیات وحش این منطقه می توان از پستانداران : قوچ و میش وحشی ، کل و بز ، آهو ، خوک وحشی (گراز) ، پلنگ ، خرس قهوه ای ، گربه وحشی ، از پرندگان: کبک دری ، کبک ، تیهو ، عقاب طلایی ، شاهین ، دلپچه ، بالابان ، سارگپه و از خزندگان افعی البرزی را نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ پرندگان: کرکس کوچک	۶	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز - آهو پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالایی - دلپچه کوچک خزندگان: لاک پست مهمیزدار

- لازم به ذکر است در این منطقه سرشماری سالانه علفخواران بزرگ جثه در سنوات گذشته انجام نشده و محدود به سال ۹۸ می باشد که با آمار منطقه کاوده و ارجمند به صورت یکپارچه دیده شده است.

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی ، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری ، اشتغال ، چشم اندازها و گردشگری

بر اساس مطالعات انجام شده محدوده اثر طبیعی ملی تنگه واشی در استان تهران ، شهرستان فیروزکوه ، بخش مرکزی ، دهستان شهرآباد قرار دارد. اثر طبیعی ملی تنگه واشی دارای عملکردها و کاربریهای محدودی است . کاربری عمده اراضی درونی منطقه اراضی کوهستانی و صخره ای ، دره ، مسیل و رودخانه ، اراضی بایر است .

بررسی مراکز مسکونی در این محدوده نشان می دهد که در داخل محدوده اثر طبیعی ملی تنگه واشی کانون انسانی ساکن یا متحرک وجود ندارد. به لحاظ فضائی چندین روستا از شهرستان سوادکوه استان مازندران و شهرستان فیروزکوه فاصله ی نزدیکی با منطقه دارند، لیکن با توجه به

راههای ارتباطی موجود و وضعیت فیزیوگرافی محدوده نسبت به روستاها تنها روستاهای نزدیک به منطقه در شهرستان فیروزکوه و خود شهر فیروزکوه بر منطقه تاثیر گذار بوده یا از آن تاثیر پذیر هستند. لذا در ادامه مطالعات مراکز جمعیتی مذکور مورد مطالعه قرار می گیرند.

محدوده مورد بررسی دارای تعداد ۲ آبادی روستایی و یک شهر می باشد که از نظر پراکنش (توزیع جغرافیایی) مراکز جمعیتی منطقه مطالعاتی در اطراف منطقه و خارج از مرز اثر طبیعی ملی تنگه واشی قرار گرفته لیکن مزارع و باغات مربوط به برخی از این روستاها در داخل مرز منطقه می باشد.

باتوجه به اهداف مدیریت منطقه که عمدتاً مربوط به کنترل تغییر کاربری و کنترل حضور گردشگران در منطقه و حذف و جلوگیری از بهره برداری ها و سکنی گزینی های زیان آور برای اهداف منطقه می باشد و همچنین باتوجه به وضعیت موجود کاربری ها و استفاده از اراضی منطقه توان زیست محیطی منطقه مورد ارزیابی قرار گرفته که در آن ۵ طبقه برای کاربری حفاظتی، یک طبقه برای کاربری طبیعت گردی گسترده و یک طبقه نیز برای کاربری طبیعت گردی متمرکز شناسائی شده است.

۸- تهدیدها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفرط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- ورود بدون ضابطه گردشگران و خارج از ظرفیت تحمل منطقه

۲- عدم رعایت مسائل زیست محیطی توسط گردشگران و همچنین عدم مدیریت در جمع آوری پسماند و زباله و تخریب منطقه

۳- عدم وجود امکانات حفاظتی

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

منبع آبی اصلی این منطقه، رودخانه واشی میباشد که از چندین چشمه واقع در ارتفاعات حد فاصل استان تهران و مازندران آغاز و پس از عبور از آبشار ساواشی و گذر از تنگه از مجاورت روستا جلیزجد عبور نموده و به عنوان منبع آبی مهم حیات وحش و اراضی کشاورزی منطقه محسوب می گردد.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بیسیم مادر
اثر طبیعی ملی تنگه واشی	تنگه واشی	فعال			۳	-	۱	-

❖ منطقه حفاظت شده کویر:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

ناحیه‌ای که امروز به عنوان منطقه حفاظت شده کویر تحت حفاظت قرار دارد، در سال ۱۳۴۳ توسط کانون شکار ایران به منظور حفظ گونه‌های گیاهی و جانوری مورد توجه دولت قرار گرفته و در سال ۱۳۴۶ سازمان شکاربانی و نظارت بر صید، چرای دام در سراسر آن را ممنوع اعلام نموده است. این منطقه در سال ۱۳۵۵ به پارک ملی و در سال ۱۳۵۷ با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و امکانات و توانایی‌های حفاظتی در اجرای سیاست‌های دولت به پارک ملی کویر و منطقه حفاظت شده کویر تقسیم گردید. (مصوبه شماره ۱۰۲ مورخ ۶۱/۶/۲۱)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

این منطقه در جنوب شهرستان ورامین و شمال دریاچه نمک واقع شده و با وسعتی معادل ۶۷۰۰۰۰ هکتار در استان‌های سمنان، تهران و قم قرار گرفته است که از این میزان، پارک ملی با مساحت ۴۲۰۰۰۰ هکتار توسط استان سمنان و منطقه حفاظت شده با مساحت حدود ۲۵۰۰۰۰ هکتار توسط استان تهران مدیریت می‌شود. متوسط بارندگی سالیانه ۱۳۲ میلیمتر و متوسط دمای کمینه و بیشینه سالیانه ۱۰ و ۲۵ درجه سانتیگراد، منطقه را دارای اقلیم فراهشک معتدل معرفی می‌نماید. عمده‌ترین واحدهای ژئومورفولوژیک شناخته شده در مجموعه کویر عبارتند از: مناطق کوهستانی، تپه ماهوری، ماسه‌ای و کویر با شوره زار.

این منطقه مشتمل بر دشت‌ها، ارتفاعات و مراتع بیابانی و از نظر توپوگرافی دارای شرایطی متنوعی است. خاکهای منطقه عمدتاً دارای املاح گچ - آهک بوده و از نظر حاصلخیزی دارای محدودیت‌های شوری و قلیایی است بخش‌هایی از منطقه در معرض فرسایش آبی و قسمتی دیگر نیز دارای فرسایش بادی است. منطقه به لحاظ ذخائر معدنی غنی است. بطور کلی می‌توان یک طبقه بندی کلی و تقریبی از نظر پستی و بلندی برای منطقه بصورت زیر ارائه داد:

- نقاط کوهستانی و اراضی گسسته شده: شامل کوههای مرکزی، شرقی و غربی پارک.
- اراضی گسسته ملایم: شامل کوهپایه ها، اراضی مارنهای گچی و تپه های فرسایش یافته.
- اراضی بیابانی سنگلاخی: توسط شن یا سنگهای کوچک پوشیده شده دارای شیب ملایم است.
- اراضی بیابانی شنی: دارای شنهای روان که قسمتی از آن در اثر حفاظت تقریباً بوسیله پوشش گیاهی تثبیت شده اند.
- اراضی باتلاقی شور: شامل اراضی پست منطقه در طول فصل زمستان اغلب دارای آب هستند.
- مسیل ها: اراضی مسطح بستر رودخانه که در فصل بارندگی دارای آب هستند.

۳- وسعت منطقه

۲۴۸۹۵۷ هکتار

۴- اهمیت منطقه در حفاظت از گونه ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

- ۱- به عنوان کانون شکار از سال ۱۳۴۳ مورد توجه دولت وقت قرار گرفت لذا شکار و چرای دام توسط سازمان شکاربانی و نظارت برصید در سال ۱۳۴۶ ممنوع اعلام شد.
- ۲- تنوع واحدهای ژئومورفولوژیک (کوهستان، تپه ماهوری، ماسه ای و کویر باشوره زار)
- ۳- مهمترین ذخیره گاه خزندگان (آندمیست) در کشور محسوب می گردد.
- ۴- تنها بقایای جمعیت جبیر در استان تهران به شمار می رود.
- ۳- اهمیت پوشش گیاهی (تاغ، گز، گون و...) این منطقه در خصوص حفاظت از خاک و جلوگیری از فرسایش و بیابانزایی هم می تواند جنبه اکولوژیکی هم اقتصادی منطقه را جلوه گر نماید.
- ۴- اهمیت منطقه از نظر گردشگری بویژه گردشگری تخصصی (نجوم، تاریخی و...) و نیز چشم انداز زیبای دریاچه نمک، آثار تاریخی و فرهنگی (قصر بهرام، قلعه دیر و...)
- ۵- جاذبه ویژه بابت تالاب بندعلیخان (محل گذر و استقرار پرندگان) که از ۹۸ گونه پرنده در تالاب، ۴۷ درصد بومی می باشند.

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

فلور مجموعه کویر مشتمل بر ۳۰۲ گونه از گیاهان گلدار تک لپه ای و دولپه ای و بازدانه است که بخش عمده ای از آنها را گیاهان یکساله با عمر کوتاه تشکیل داده اند. (گونه های شاخص آن شامل تاغ، گز، قیچ، درمنه، خارشتر، کاروان کش، ...) و فاقد گونه های لیست قرمز اتحادیه جهانی است.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

منطقه حفاظت شده کویر با تأثیرپذیری از محیط های اطراف خود و به دلیل داشتن دشت های گسترده و ارتفاعات متعدد با پوشش گیاهی متنوع نیمه کویری، کویری و استپی زیستگاه های متنوعی را برای زیست وحش مختلف از قبیل ۱۵۰ گونه پرنده، ۲۶ گونه پستاندار و ۲۴ گونه خزنده فراهم آورده است. از گونه های شاخص آن می توان از کل و بز، جبیر، یوزپلنگ، گربه شنی، بز مچه بیابانی خزری، وزغ کویری و هوبره نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۷	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز - آهو پرندهگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلجه کوچک خزندگان: لاک پشت مهمیزدار - افعی دماوندی یا لطیفی

جدول مقایسه تغییرات ۱۰ ساله جمعیت قوچ و میش، کل و بز و جبیر منطقه حفاظت شده کویر (۹۸-۸۹)

سال										نام گونه و تعداد
۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۸۹	۱۲۲	۱۵۸	۹۵	۱۹۴	۱۰۴	۱۹۶	۲۲۲	۱۱۵	-	قوچ و میش
۳۹	۳۷	۳۴	۲۵	۷۷	۴۷	۲۶۲	۲۰۵	۳۶	-	کل و بز
۱۹۹	۱۷۷	۱۶۱	۱۶۵	۱۳۰	۱۰۲	۷۸	۵۹	۶۳	-	جبیر

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

وضعیت طبیعی و اقلیمی محدوده این منطقه به گونه‌ای بوده است که امکان استقرار، سکونتگاههای دائمی و مهم را میسر نکرده است. هر چند این محدوده در فصولی از سال دارای آب و هوای مناسب و پوشش گیاهی مناسب می‌باشد و توجه روستائیان و شهروندان اطراف را به خود جلب می‌نماید، این منطقه در طول سالیان گذشته همواره خالی از سکنه بوده است. و تعداد معدودی روستای کم جمعیت در جنوب شرقی شهرستان ورامین (همانند حصارگلی، مبارکیه، حصار قاضی و ..) در منطقه حفاظت شده قرار دارند که اکثر آنها خالی از سکنه و یا بسیار کم جمعیت می‌باشند.

با توجه به اینکه این منطقه در طی سالیان قدیم محل عبور و مرور کاروانها، مسافرین، تجار و .. بوده است. تاسیساتی همچون کاروانسرا، آب انبار، راه، پل و .. نیز در آن ساخته شده است که بقایای آن هم اکنون نیز موجود است. بخش مهمی از این تاسیسات و بناها مربوط به دوره صفویه می‌باشد. به طور کلی بهره برداران مراتع منطقه قبل از تبدیل آن به پارک ملی و منطقه حفاظت شده عمدتاً خارج از محدوده مورد مطالعه قرار داشته اند و به طور فصلی و به مدت زمان ۴۵ الی ۶۰ روز از مراتع منطقه بهره‌برداری می‌نموده اند.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، تعداد آبادیهای دارای سکنه این منطقه ۱۱۳۳ آبادی بوده است که از این تعداد ۵۳۲ آبادی جمعیتی کمتر از ۵۰ نفر داشته اند. تعداد آبادیهای کمتر از ۱۰۰ نفر حدود ۶۴۴ آبادی بوده است که بیش از نیمی از روستاهای منطقه را شامل می‌شود.

براساس بررسی های به عمل آمده و نتایج سرشماریهای عشایر کوچنده، از بین شهرستانهای مورد بررسی، محدوده جنوبی شهرستانهای گرمسار و ورامین و غرب شهرستان قم محل استقرار قشلاقی ایلات و طوایف نیمه کوچنده ای است که اغلب طی قرون اخیر و به خصوص پس از انتخاب تهران به عنوان پایتخت به این منطقه کوچ کرده و یا کوچانده شده اند. اقوام مهاجر مختلفی از جمله کرد، لر، ترک، عرب و مازندرانی در این منطقه زندگی می‌کنند که هم اکنون بواسطه حضور طولانی مدت در منطقه جزء افراد بومی محسوب می‌شوند.

مهمترین ایلات و طوایف منطقه عبارت است از: ایلات الیکایی و اصانلو در شهرستان گرمسار، ایلات هداوند و کتی در شهرستان ورامین و کله کوهی در شهرستان قم و تعدادی طایفه مستقل دیگر که در حاشیه منطقه مورد بررسی دوره قشلاقی را می‌گذرانند. قلمرو قشلاقی ایل الیکایی (در شهرستان گرمسار) تا قبل از اعلان منطقه به عنوان پارک ملی کویر و منطقه حفاظت شده، این محدوده را نیز در بر می‌گرفت، ولی در حال حاضر به حاشیه دشت کویر در جنوب این شهرستان محدود شده است. تا قبل از سال ۱۳۶۱ عشایر شهرستان گرمسار در اواخر اسفند ماه و اوایل فصل بهار (فروردین و اوایل اردیبهشت) از مراتع منطقه به عنوان مراتع میان بند استفاده می‌نمودند و پس از طی این دوره به سمت مناطق بیلاقی (داموند و فیروز کوه) کوچ می‌نمودند.

این منطقه با توجه به ویژگیهای طبیعی منحصر به فرد خود در کنار آثار تاریخی محل بسیار مناسبی برای یک طبیعت گرد و بخصوص طبیعت گرد آشنا به محیطهای طبیعی با دانش کافی در مورد طبیعت می‌باشد. بنابراین این منطقه اساساً برای نوعی از گردشگری با خانواده که به پیک نیک یا

خوردگشت در کشور ما مشهور است مناسب نبوده و چنان که گفته شد این محل برای طبیعت گردان حرفه‌ای یا دانشجویان رشته‌های مرتبط با طبیعت، منطقه مناسبی برای بازدید است.

۸- تهدیدها و چالش‌های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه‌های کلان، چرای مفراط دام، قطع درختان، بوته‌کشی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- حضور پایگاه‌ها و نیروهای نظامی و انجام مانور و رزمایش‌ها و احداث تاسیسات و شبکه راه‌ها در داخل منطقه.

۲- واگذاری اراضی ملی به کشاورزان در داخل منطقه

۳- چرای غیرمجاز دام

۴- جاده‌سازی

۵- جنگل‌های تاغ منطقه که زیستگاه مناسب آهو می‌باشد در حال حاضر مورد تعرض افراد سودجو به جهت استفاده از چوب آن قرار گرفته است و صدمات زیادی به آن وارد شده است.

۶- تخریب‌های حاصل از انجام پروژه‌های ملی و عمرانی در داخل و حاشیه منطقه

۷- شکار و صید غیرمجاز

۶- تخریب‌های حاصل از انجام پروژه‌های ملی و عمرانی در داخل و حاشیه منطقه (پروژه آزادراه حرم تا حرم، پروژه گازرسانی ۵۶ اینچ)

۷- شکار و صید غیرمجاز

۸- فقدان تخصیص نیاز آبی منطقه برای کشاورزی و... منجر به کم‌آبی و استفاده بی‌رویه تالاب بندعلیخان شده است.

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه‌ها، قنات‌ها، آبراهه‌ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره‌برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

از نظر منابع آب، منطقه با محدودیت‌های اساسی روبروست. هیچ رودخانه دائمی در منطقه وجود ندارد. منابع تامین آب را عموماً چشمه‌های کوچک و کم‌آب و یا چاه‌های کم‌آب شامل می‌شوند. این منطقه در ناحیه بسیار خشکی از فلات ایران (غرب کویر نمک) قرار گرفته‌اند و بطور

طبیعی از لحاظ منابع آب فقیر می باشند لذا در هر نقطه ای از این ناحیه بری و خشک حتی مقدار کمی آب در سطح زمین دیده شود نشانه های حیات و زندگی بنحو بارزی خود را نشان می دهد و مرکز تجمع انواع جانوران و گیاهان می شود ، در اطراف هر سیلاب و مسیل اغلب مقدار قابل توجهی از درختان گز بچشم می خورند. در این ناحیه تقریباً هیچ آب جاری و روانی که بتوان عنوان رودخانه را به آن داد و در تمام فصل جاری و پرآب باشد وجود ندارد. یک یا دو رودخانه دائمی منطقه نیز در فصول گرم دارای آب بسیار کمی بوده و بقیه مسیل های بزرگی هستند که فقط در مواقع بارندگی شدید سیلابی می شوند و در بقیه فصول سال خشک می باشند .

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانان دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بیسیم مادر
منطقه حفاظت شده کویر	مبارکيه	فعال			۴	۱	۲	دارد
منطقه حفاظت شده کویر	شکرآباد	فعال			۳	-	۲	دارد
منطقه حفاظت شده کویر	قدیر اسب	فعال			۲	-	-	دارد
منطقه حفاظت شده کویر	مکرش	فعال			۴	-	۲	دارد
منطقه حفاظت شده کویر	بند علی خان	فعال		فصلی	-	-	-	ندارد

❖ منطقه حفاظت شده ورجین:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه قبل از پیروزی انقلاب یکی از شکارگاه‌های سلطنتی بوده که در سال ۱۳۵۸ به سازمان حفاظت محیط زیست واگذار و در سال ۱۳۶۱ براساس مصوبه شورای عالی حفاظت محیط زیست به عنوان منطقه حفاظت شده معرفی و مصوب گردیده است. (مصوبه شماره ۸۹ مورخ ۶۱/۶/۲۱)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

این منطقه در ۱۵ کیلومتری شمال شرقی شهر تهران قرار گرفته و از بارزترین زیستگاه‌های قوچ و میش البرز مرکزی می باشد. منطقه دارای اقلیم مدیترانه ای گرم و نیمه مرطوب معتدل می باشد. منطقه با در برداشتن سیمای کوهستانی در ناحیه میان بند دامنه‌های جنوبی البرز با اختلاف ارتفاعی حدود ۲۲۴۰ متر بین پست‌ترین و بلندترین نقطه آن، از نظر تقسیم‌بندی نقاط ارتفاعی در مطالعات فیزیونومیک در ۸ طبقه ارتفاعی قرار گرفته است.

کلاس I (۱۷۵۰ - ۱۶۶۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۲۴۳/۹ هکتار کمترین سطح از منطقه (حدود ۰/۹ درصد) را به خود اختصاص داده است.

کلاس II (۱۷۵۰ تا ۱۹۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۱۱۶۵/۴ هکتار، حدود ۴/۳ درصد از سطح منطقه را به خود اختصاص داده است.

کلاس III (۱۹۰۰ تا ۲۱۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۲۸۲۹/۹ هکتار حدود ۱۰/۴ درصد از سطح منطقه را به خود اختصاص داده است.

کلاس IV (۲۱۰۰ تا ۲۳۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۳۵۳۴/۶ هکتار حدود ۱۳ درصد از سطح منطقه را به خود اختصاص داده است.

کلاس V (۲۳۰۰ تا ۲۶۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۴۷۵۱/۲ هکتار حدود ۱۷/۵ درصد از سطح منطقه را پوشش داده است.

کلاس I (ارتفاع ۲۶۰۰ تا ۳۰۰۰)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۷۰۳۴ هکتار حدود از سطح منطقه را به خود اختصاص داده است.

کلاس II (طبقه ارتفاعی بین ۳۰۰۰ تا ۳۴۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی با مساحت ۶۰۱۶/۵ هکتار قریب ۲۲/۱ درصد از سطح منطقه را پوشش داده است.

کلاس III (ارتفاع بین ۳۴۰۰ تا ۳۹۰۰ متر)

این طبقه ارتفاعی که آخرین طبقه ارتفاعی تشخیص داده شده در منطقه حفاظت شده ورجین می‌باشد با مساحت ۱۶۳۷/۴ هکتار حدود ۶ درصد از سطح منطقه را به خود اختصاص داده است.

شیب منطقه در مناطق نسبتاً هموار (شیب ۰-۲ درصد) مساحت‌ها نسبت به توپوگرافی منطقه توزیع شده و عمده‌ترین آن با مساحت ۹۹۵/۶ هکتار در واحد اراضی 1.2 که نقاط ارتفاعی با قله مدور را تشکیل می‌دهد اختصاص یافته است. شیبهای بالای ۶۵ درصد نیز عمدتاً در واحدهای اراضی یک واقع شده که کمترین مساحت آن در واحد اراضی 2.1 با مساحت ۲۰/۲ هکتار می‌باشد که تپه‌های مرتفع با قله مدور را شامل می‌گردد. بیشترین فراوانی شیب در منطقه حفاظت شده ورجین متعلق به شیبهای بیش از ۳۰ درصد می‌باشد که حدود ۸۴/۳ درصد از سطح منطقه را پوشش داده است (جدول شماره ۱-۱۲). فراوانی شیبهای بالای ۳۰ درصد و ناچیز بودن سطوح شیبهای زیر ۵ درصد نمایانگر تغییرات ناگهانی ارتفاع در منطقه ورجین بوده و ناهمواری شکل زمین را در حوزه مطالعاتی توجیه‌پذیر نموده است.

حدود ۹۳ درصد از زیستگاههای حساس شناسایی شده در حوزه ورجین در شیبهای بالای ۳۰ درصد واقع شده است.

۳-وسعت منطقه

۲۶۹۸۲ هکتار

۴-اهمیت منطقه در حفاظت از گونه‌ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

الف- این منطقه از نظر حفظ ذخایر ژنتیکی دارای اهمیت خاصی است بطوریکه در برگیرنده ۳۲ گونه از گیاهان انحصاری ایران است.

در بررسی مطالعات انجام شده مجموعاً ۳۶ گونه پستاندار متعلق به ۶ راسته و ۱۴ خانواده شناسایی شده که جملگی آنها از عناصر پاله آرکتیک می‌باشند، متنوع‌ترین پستانداران ناحیه به راسته گوشتخواران تعلق دارد که حدود ۴۲ درصد از پستانداران شناسایی شده حوزه را به خود اختصاص داده است و از پستانداران شناسایی شده، چهار گونه که از لحاظ اکولوژیک، اقتصادی، حفاظتی و کنترل محیط حائز اهمیت می‌باشند، به عنوان گونه شاخص معرفی شده اند. همچنین از ۳۶ گونه پستاندار شناسایی شده ۳ گونه در طبقه بندی IUCN، ۶ گونه در مقررات CITES و ۵ گونه نیز به عنوان گونه های حمایت شده و حفاظت شده در سطح ملی قلمداد می گردند

ب- زیستگاه های آبی ورجین یکی از حساس ترین و مناسب ترین بسترهای تکثیر و تولید مثل ماهی قزل آلاي خال قرمز در رودخانه جاجرود و سرشاخه های آن می باشد.

ج- یکی از زیباترین و پرجاذبه ترین مناطق در کنار کلان شهر تهران با آب و هوای دلنشین، تنوع زیستگاهی (آبی، کوهستانی، جهت اهداف گردشگری

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

سیمای عمومی پوشش گیاهی غالب منطقه را گندمیان، کما، لگوم های دائمی از جمله گون ها تشکیل می دهد.

از نظر تنوع ۵۷۷ گونه گیاهی (بنه، ارس، گون، آویشن، کلاه میرحسن، ریواس، ...) در منطقه وجود دارد. فاقد گونه های لیست قرمز اتحادیه جهانی است.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

در این منطقه مجموعاً تعداد ۱۶۸ گونه جانوری در رده پستانداران، پرندگان، خزندگان، دوزیستان و ماهیها مشاهده شده که مجموعاً ۳۸ گونه پستاندار (فوج و میش البرزی، کل و بز، پلنگ، کفتار...) ۲۷ گونه خزنده (افعی دماوندی، افعی البرزی، ...) ۳ گونه دوزیست، ۹۷ گونه پرنده (کبک دری، کبک، عقاب دشتی، ...) و ۳ گونه ماهی شناسایی شده اند.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۵	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز پرنده گان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلیجه کوچک خزندگان: افعی دماوندی یا لطیفی

جدول مقایسه تغییرات ۱۰ ساله جمعیت قوچ و میش و کل و بز منطقه حفاظت شده ورجین (۹۸-۸۹)

سال										نام گونه و تعداد
۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۲۵۹۲	۱۸۸۴	۱۸۸۴	۲۱۲۱	۲۷۷۶	۲۱۲۴	۲۱۴۹	۲۰۱۰	۱۷۸۹	۲۳۵۲	قوچ و میش
۲۴	۷۳	۷۳	۲۰	۴۳	۱۵	۲۶	۱۲۰	۶۷	۷۳	کل و بز

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

در این منطقه یک نقطه شهری (گلندوک)، ۴ سامان عرفی عشایر، ۱۸ آبادی مسکونی و ۱۱ آبادی غیر مسکونی وجود دارد. در این منطقه شبکه راه آهن، شبکه انتقال برق فشار قوی، تأسیسات زیربنایی مهم وجود ندارد ولی مقبره ۵ امامزاده در درون منطقه وجود دارد که به عنوان زیارتگاه مورد استفاده قرار می گیرند. قابل ذکر است که عشایر در هر سال یکصد رو (از اواخر خرداد تا اواخر شهریور ماه) در این منطقه مستقر می باشند و بقیه سال را در نقاط گرمسیری استان تهران به سر می برند. نتایج مطالعات و پژوهی جامعه شناختی منطقه نشان می دهد که جمعیت شهری آن ترکیبی از گروه های قومی مختلف هستند، جمعیت روستایی فارس بوده و جمعیت عشایری از گروه های قومی عرب و لر تشکیل شده است اما علیرغم وجود قومیت های مختلف در نقاط شهری و عشایری منطقه امروزه هیچگونه ساختار قومی، قبیله ای و گروه بندی خویشاوندی و مکانی ویژه ای در این منطقه وجود ندارد..

در نقاط عشایری هر سامان عرفی دارای یک نماینده است. نماینده مذکور از افراد با نفوذ و نسبتاً آگاه عشایر منطقه هستند و به عنوان رابط بهره برداران عشایری و سازمان ها و نهادهای دولتی می باشند.

منطقه حفاظت شده ورجین قابلیت های فراوانی را برای جذب طبیعت گردان دارد. این عوامل در واقع، بستر مناسبی برای عرضه تفریح در سطح منطقه ایجاد می کند. از میان مهمترین عواملی که در جذب طبیعت گردان به این منطقه مؤثر هستند می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- آب و هوای مناسب و پوشش گیاهی زیبای منطقه به خصوص در فصل بهار و اوایل تابستان، جمعیت زیادی را به خود جذب می نماید.

- حضور گونه های حیات وحش از جمله پستانداران بزرگ از جاذبه های منطقه و از تشدید کننده برای تقاضای تفرجی به حساب می آید. البته حضور فعالیت های انسانی و شدت حضور طبیعت گردان در سال های اخیر باعث کاهش این جذابیت شده است.

- وجود چشم اندازهای طبیعی از جمله چشمه های پرآب، آبشار و مناظر رودخانه ها از دیگر قابلیت های منطقه برای افزایش تقاضای تفرج محسوب می شوند.

۸- تهدید ها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفرط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- تصرف اراضی ملی

۲- آلودگی آب به واسطه وجود شهر ها و روستاها در حاشیه رودخانه های تامین کننده آب شرب و فقدان پوشش و اجرای کامل سیستم تصفیه خانه های شهری و روستایی در حوضه آبخیزبالادست سدلتیان

۳- ساخت و ساز های بی رویه و خارج از ظرفیت قابل تحمل منطقه

۴- استقرار مراکز پذیرایی و خدماتی در حاشیه رودخانه ها

۵- گسترش بی رویه مراکز جمعیتی شهری و روستایی، تغییر کاربری اراضی و ویلا سازی در منطقه

۶- ساخت و ساز های غیر مجاز در حریم رودخانه حفاظت شده جاجرود بر خلاف مصوبات شورای عالی امنیت ملی

۷- شکار و صید غیر مجاز

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

منطقه حفاظت شده ورجین از نظر منابع آب از محدودیت چندانی برخوردار نبوده و یکی از مهمترین منابع آب شرب تهران محسوب میگردد و با شکل گیری چشمه ها و رودخانه های متعدد اکثر نقاط آن دارای آب جاری و قابل شرب می باشد. به طوری که بخش قابل توجهی از آب سد لتیان هم توسط رودخانه های سیروندی، جاجرود، امامه و ناصرآباد از این منطقه تامین می گردد. منابع تامین آب حوزه ورجین عمدتاً از طریق چشمه ها و روانابهای حاصله از ذوب برفها و همچنین چاهها و قناتها تامین می گردد. چشمه های پر آب و روانابهای حاصله از ذوب برفها و همچنین ریزشهای

جوی در فصول مختلف، رودخانه‌های متعددی را در حوزه ورجین شکل داده است که برخی از آنها نظیر جاجرود از نظر زیستگاهی برای تغذیه و تخم ریزی ماهیان قزل‌آلای خال قرمز و پرندگان مهاجر آبی و کنار آبی بسیار حائز اهمیت می‌باشند. رودخانه‌ها علاوه بر ارزش زیستگاهی در حاشیه خود، پذیرای تعداد کثیری از گردشگران می‌باشند که در فصول مختلف با اتراق در رستورانها یا واحدهای پذیرایی دیگر از آن بهره‌مند می‌گردند. منابع آب جاری رودخانه‌ها در فصول زراعی به باغها و مزارع هدایت شده و جریان آب در بسیاری از آنها قطع می‌گردد. به طوری که بعضاً بستر آنها به کلی خشک و ارزش زیستگاهی خود را از دست می‌دهند.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بیسیم مادر
منطقه حفاظت شده ورجین	گلندوک	فعال			۴	۱	۲	دارد
منطقه حفاظت شده و البرز مرکزی	گرمابدر	فعال			۳	۱	۲	دارد
منطقه حفاظت شده ورجین	راحت آباد	فعال			۲	-	۱	ندارد
منطقه حفاظت شده و البرز مرکزی	زردبند	فعال			۳	۱	۲	ندارد

❖ منطقه حفاظت شده البرز مرکزی (جنوبی):

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه در سال ۱۳۴۶ برابر مصوبه قانونی شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید به عنوان منطقه حفاظت شده معرفی گردید (مصوبه شماره یک مورخ ۴۶/۶/۷ شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید) که در حال حاضر بخشی از قسمت جنوبی آن به مساحت ۳۸۶۴۶ (واقع در شهرستان‌های شمیرانات و تهران) تحت مدیریت اداره کل حفاظت محیط زیست استان تهران قرار دارد. (مصوبه شماره ۴ مورخ ۴۶/۹/۲۸)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...- تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

بخش جنوبی این منطقه در حال که حدود یک سوم کل منطقه را شامل می‌شود در حدود ۳۸۶۴۶ هکتار وسعت دارد و تحت مدیریت استان تهران می‌باشد. در شمال تهران در فاصله ای نه چندان دور در محدوده شمیرانات و حریم تهران بزرگ، مرز جنوبی منطقه زیبا و پر شکوه البرز مرکزی

که از اوشان آغاز و با گذشتی از آهار و سنگان تاوردیج و ازگی ادامه دارد. این منطقه به لحاظ غنای کم نظر پوشش گیاهی و حیات وحش و اکوسیستم های آبی، کوهستانی از اهمیت خاصی برخوردار است. اقلیم منطقه از نوع نیمه خشک-خشک-سرد مدیترانه ای که اکثر بارشها آن اوایل آبان ماه تا اواخر اردیبهشت ماه اتفاق می افتد و بیشتر بصورت بارش برف است.

۳-وسعت منطقه

۳۸۶۴۶ هکتار

۴-اهمیت منطقه در حفاظت از گونه ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

الف- بطور کلی منطقه از تنوع جغرافیائی خوبی برخوردار است و این تنوع جغرافیائی و کليماتیک سبب ایجاد تنوع زیستگاهی (جنگلی، کوهستانی صخره ای، زیستگاههای کپه ای و تپه ماهور، زیستگاههای آبی) و تنوع گونه ای گیاهی و جانوری شده است. به طوری که براساس نتایج بدست آمده ۴۸ گونه پستاندار، ۱۵۶ گونه پرنده، ۲۶ گونه خزنده، ۱۷ گونه ماهی و در حدود ۱۱۰۰ گونه گیاهی شناسایی گردیده است.

ب- قدمت منطقه حفاظت شده البرز مرکزی

در سال ۱۳۴۶ هجری برابر مصوبه شماره ۴ شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید این اندوختگاه مهم به عنوان منطقه حفاظت شده اعلام و مورد کنترل و حفاظت واحدهای تابعه سازمان در استان مازندران و تهران قرار گرفت.

ج- تنوع زیستگاهی (محدوده مطالعاتی بین طولهای جغرافیایی $36^{\circ} 40'$ تا $35^{\circ} 47'$ شرقی و عرضهای جغرافیایی $52^{\circ} 00'$ تا $51^{\circ} 02'$ شمالی بین ارتفاعات البرز مرکزی از سطح دریا محدود گردیده است).

د- واقع بودن منطقه مشترک با استانهای تهران، البرز و مازندران (تقسیمات کشوری)

ه- رودخانه های پر آب و تغذیه بسیاری از شاخه های فرعی به دشتها و دره ها و سایر زیستگاهها

و- سد کرج به عنوان تامین کننده آب شرب

ت- گردشگری طبیعی، تاریخی، معماری (غار یخ مراد و شهرستانک، قصر ناصرالدین شاه)

پ- زیست بوم جوامع عشایری نشاندهنده هم پیوندی انسان و طبیعت در گذر زمان از منظر تاریخی و جامعه شناسی

۵-پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

در حدود ۱۱۰۰ گونه گیاهی شناسایی شده که بیشتر آن را گندمیان، بوته زارها، گراسها، درختچه ها و درختان تشکیل می دهند. (ارس، توس، گون، درمنه، گل گمدک البرزی، کاسنی، توسکا، زبان گنجشک و...) فاقد گونه های لیست قرمز اتحادیه جهانی است.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۵	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلیجه کوچک خزندگان: افعی دماوندی یا لطیفی

• لازم به ذکر است در این منطقه سرشماری سالانه علفخواران بزرگ جثه با منطقه ورجین یکپارچه صورت می گیرد.

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

با توجه به عدم در دسترس بودن طرح مصوب منطقه امکان استخراج اطلاعات وجود ندارد.

۸- تهدیدها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفرط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

- تعارضات و تصرفات اراضی
- چرای دام غیرمجاز
- تغییر کاربری های غیرمجاز (ساخت وسازه های غیرمجاز)
- پروژه های کلان و زیربنایی (آزادراه تهران-شمال، گازرسانی روستای وردیج، طالون ورنان در داخل منطقه)
- نزدیکی منطقه با مناطق شهری شهرستان تهران (دسترسی آسان جهت تخریب، تصرفات و...)
- فقدان استعلام و نظر محیط زیست در طرح های هادی روستایی، گازرسانی، گردشگری، تجمیع دامداری های و استقرار واحدهای خدماتی، کشاورزی، صنعتی و...

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

حوضه آبخیز این منطقه که یکی از منابع مهم آب شرب تهران محسوب میگردد شامل سر چشمه های رودخانه جاجرود واقع در شهرستان شمیرانات است. از دیگر رودخانه ها میتوان به رودخانه امامزاده داوود و رودخانه کن واقع در شهرستان تهران اشاره نمود. در قسمت های مختلف منطقه تعداد متعددی چشمه در جریان بوده که از منابع مهم جهت استفاده حیات وحش و مصرف اراضی کشاورزی منطقه و روستاها میباشد.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	بسیج مادر
منطقه حفاظت شده و البرز مرکزی	گرمابدر	فعال			۳	۱	۲	دارد
منطقه حفاظت شده و البرز مرکزی	زردبند	فعال			۳	۱	۲	ندارد
منطقه حفاظت شده البرز مرکزی	کن		در حال ساخت		۲	۱	-	ندارد

❖ پناهگاه حیات وحش کاوه ده:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه از سال ۱۳۷۰ به منظور کنترل شکار و صید تحت نظر استان تهران بوده و برای اولین بار در سال ۱۳۸۱ به عنوان منطقه شکار ممنوع معرفی و در سال ۱۳۸۸ نیز مورد تمدید قرار گرفت و در سال ۱۳۹۸ براساس مصوبه شورای عالی حفاظت محیط زیست به عنوان پناهگاه حیات وحش معرفی و مورد تصویب قرار گرفت. (مصوبه شماره ۴۵۳ شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۹۸/۴/۲۵)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...- تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

این منطقه واقع در شهرستان فیروزکوه و حد فاصل استان تهران و سمنان قرار گرفته بطوریکه از شرق به ارتفاعات فیروزکوه و از شمال به حد آبریز شمال و جنوب کوه های البرز و از غرب به حد غربی حوزه غربی آبریز رودخانه جاجرود و از جنوب به حد حوزه آبریز جنوبی دشتهای

آب سرد و حد آبریز شمالی دشتهای ایوانکی و ورامین محدود است. دامنه تغییرات ارتفاع از ۱۳۰۵ متر تا بیش از ۲۹۰۰ متر از سطح دریا و شیب کلی منطقه شمال به جنوب می باشد. اختلاف ارتفاع شدید بین بالاترین نقاط ارتفاعی منطقه (بطور متوسط حدود ۳۲۱۴ متر در شمال حوزه ، لوار گاوده) و پست ترین نقاط منطقه (حدود ۱۳۰۵ متر در جنوب) در فاصله مکانی نسبتاً کم حدود ۳۳ کیلومتر، گویای شیب نسبتاً تند توأم با ریخت شناسی غالب ناهنجار در این منطقه می باشد.

۳-وسعت منطقه

۷۶۹۰۰ هکتار

۴-اهمیت منطقه در حفاظت از گونه ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملی در دست نمی باشد.

- منطقه به لحاظ برخورداری از پوشش گیاهی متنوع و مناسب و داشتن آب و هوای مساعد یکی از بهترین رویشگاهها ، زیستگاهها و پناهگاههای حیات وحش محسوب می گردد.

- پتانسیل گردشگری پایدار(جاذبه های طبیعی)

۵-پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

پوشش گیاهی منطقه تحت تأثیر وضعیت آب و هوایی قرار دارد که در قسمت های شمالی دارای بارش بیشتر و آب و هوای سردتر و در قسمت های جنوبی از گرما و خشکی بیشتری برخوردار است و از تنوع زیستی منحصر به فردی برخوردار می باشد. از مهمترین گونه های گیاهی منطقه می توان درمنه ، گون ، علف شور ، بابونه ، فرفیون(شیرسگ) ، چچم ، پنجه مرغی ، پوآ ، کاسنی ، آویشن ، باریجه ، کما ، کلاه میرحسن ، گل گاوزبان ، زرشک ، بومادران ، گل گندم ، جگن ، شیرین بیان ، شبدر ، جو وحشی ، زنبق صحرایی ، بارهنگ ، ترشک ، شیرخشت ، گلپر ، گز ، قیچ ، بنه (پسته وحشی یا چاتلانقوش) و ارس (سرو کوهی) را نام برد.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

از گونه های شاخص حیات وحش این منطقه می توان از پستانداران: قوچ و میش وحشی، کل و بز، آهو، خوک وحشی (گراز)، پلنگ، خرس قهوه ای، گربه وحشی، از پرندگان: کبک دری، کبک، تیهو، عقاب طلایی، شاهین، دلیجه، بالابان، سارگپه و از خزندگان افعی البرزی را نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ پرندگان: کرکس کوچک	۶	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز - آهو پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلیجه کوچک خزندگان: لاک پشت مهمیزدار

جدول مقایسه تغییرات ۱۰ ساله جمعیت قوچ و میش و کل و بز پناهگاه حیات وحش کاوه ده و آزاد ارجمند (۹۸-۸۹)

سال										نام گونه و تعداد
۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۷۷۲۰	۶۳۵۹	۶۳۵۹	۶۳۰۸	۴۹۰۰	۱۸۱۳	۹۲۳	۲۰۵۴	۱۱۳۸	۱۰۳۳	قوچ و میش
۱۴۹۵	۱۳۴۳	۱۳۴۳	۱۱۵۷	۵۷۷	۳۳۶	۳۸۵	۶۷۴	۱۹۴	۱۱۰	کل و بز

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعاتی در خصوص وضعیت اقتصادی اجتماعی آن در دست نمی باشد.

۸- تهدید ها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفراط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

- حضور بی ضابطه دام
- عدم انجام مطالعات جامع و تفصیلی مدیریت مناطق
- بهره برداری از معادن
- تعارضات بین حیات وحش و کشاورزان و روستاییان

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

مقادیر قابل توجه بارندگی در سال و وجود ارتفاعات مناسب موجب تشکیل ۹۹۴ دهنه چشمه و ۲۱ رشته قنات گردیده که ضمن سیراب نمودن دامنه و دشتهای منطقه سبب جاری شدن رودخانه های پرآبی چون گورسفید، نمرود و ... گردیده که در نهایت رودخانه جله رود را تشکیل می دهد. این رودخانه از قسمتهای شمالی منطقه به دلیل اینکه بیشتر تحت تأثیر آب و هوای البرزی می باشد و دارای بارش بیشتری می باشد به سمت قسمتهای جنوبی تر (با آب و هوای متأثر از آب و هوای کویری) در جریان می باشد. البته با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملتری در دست نمی باشد.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

نام منطقه	نام پاسگاه	فعال	غیر فعال	فصلی	تعداد نیرو	تجهیزات		
						خودرو	موتورسیکلت	یسیم مادر
پناهگاه حیات وحش کاوه ده	انزها	فعال			۳	۱	۲	دارد
پناهگاه حیات وحش کاوه ده	پشتکوه	فعال			۳	۱	۱	دارد

❖ منطقه شکار ممنوع کوه سفید:

۱- تاریخچه حفاظتی منطقه

این منطقه در تاریخ ۱۳۸۴/۱۱/۱۰ به عنوان منطقه شکار ممنوع انتخاب گردید که در سال‌های بعد تاکنون تمدید گردیده است. (آگهی رسمی تمدید منطقه شکار ممنوع به شماره ۹۶/۲۹۹۲ مورخ ۹۶/۱/۳۰)

۲- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...-تغییرات ارتفاعی- شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

این منطقه واقع در جنوب و جنوب شرقی شهرستان دماوند در همسایگی پناهگاه حیات وحش کاوده از شرق و از غرب به منطقه حفاظت شده جاجرود قرار گرفته و به همین لحاظ نیز دارای اهمیت ویژه ای می باشد همچنین منطقه کوه سفید از جنوب به استان سمنان و شهر گرمسار و ایوانکی و از شرق به شهرستان فیروزکوه در استان تهران محدود می شود در ضمن بخش کوچکی از جنوب منطقه در استان سمنان واقع گردیده است. از بلند ترین قله منطقه می توان به: قرمزی بلند، سارام سلطان، کوه سفید، شاه تپه، لاله زار، قباق تپه، اسب چال، قره آقاج، کوه قوچ و ... اشاره کرد. و کوه قوچ با ۲۶۴۳ متر ارتفاع از سطح دریا بلند ترین نقطه منطقه به حساب می آید. به مناسبت موقعیت و شرایط خاص ارتفاعات منطقه به تبعیت از شرایط اقلیمی البرز و همچنین کویر مرکزی ایران دارای محیط و ویژگی های منحصر به منطقه است اقلیم، توپوگرافی و سایر عوامل، شرایط مساعد زیستگاهی برای تنوع حیات وحش را در منطقه بوجود آورده است.

۳- وسعت منطقه

۱۱۱۰۰۵ هکتار

۴- اهمیت منطقه در حفاظت از گونه ها و ذخایر ژنتیکی در استان و کشور

با توجه به قرارگیری منطقه موردنظر تحت تأثیر جریانات اقلیمی کویری (خشک و تر) و توده‌های مرطوب شمالی و سرد غربی، دارای گونه‌های گیاهی و جانوری متنوع می‌باشد.

۵- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملی در دست نمی باشد.

از مهمترین گونه های گیاهی منطقه می توان درمنه، گون، بابونه، آویشن، باریجه، کما، کلاه میرحسن، زرشک، شبدر، جو وحشی، زنبق صحرائی، بارهنگ، ترشک، گلپر، گز، قیچ و ارس (سرو کوهی) را نام برد.

۶- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض تهدید و آمار سرشماری ۱۰ ساله اخیر

از گونه های شاخص حیات وحش این منطقه می توان از پستاندارانی نظیر قوچ و میش، خوک وحشی (گراز)، گربه وحشی از پرندگان: کبک دری، کبک، تیهو، شاهین، دلیجه، بالابان، سارگپه و از خزندگان: افعی البرزی را نام برد.

تعداد (CR)	گونه های بحرانی یا در آستانه انقراض (critical)	تعداد (EN)	گونه های در معرض خطر انقراض (endangered)	تعداد (VU)	گونه های آسیب پذیر (vulnerable)
۰	-	۲	پستانداران: پلنگ خزندگان: افعی البرزی	۷	پستانداران: قوچ و میش - کل و بز - آهو پرندگان: عقاب خالدار بزرگ تالابی - دلیجه کوچک خزندگان: لاک پشت مهمیز دار - افعی دماوندی یا لطیفی

جدول مقایسه تغییرات ۱۰ ساله جمعیت قوچ و میش و کل و بز منطقه شکار ممنوع کوه سفید (۹۸-۸۹)

سال										نام گونه و تعداد
۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۱۸۴۹	۱۱۶۶	۱۱۶۶	۸۲۹	۴۷۸	۲۶۸	۲۶۲	۲۲۹	-	۸۷	قوچ و میش
۲۲۰	۲۹۴	۲۹۴	۱۹۷	۲۲۸	۷۴	۷۶	۷۶	-	۲۱	کل و بز

۷- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها و گردشگری

با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملی در خصوص وضعیت اقتصادی اجتماعی آن در دست نمی‌باشد.

۸- تهدیدها و چالش‌های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و صید، ابنیه و پروژه‌های کلان، چرای مفرط دام، قطع درختان، بوته‌کشی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

۱- تعلیف بی‌رویه دام و عدم کنترل ظرفیت دام و از بین رفتن پوشش گیاهی بدلیل چرای بی‌رویه دام و پایین آمدن میزان متوسط بارندگی در سال‌های اخیر و به طبع آن شروع فرسایش خاک

۲- تبدیل مراتع (زیستگاه) به اراضی کشاورزی

۳- آلودگی هوا و خاک توسط صنایع آلاینده

۴- تصاحب چشمه‌ها و منابع آبی منطقه توسط دامداران و کشاورزان

۵- ساخت و سازهای غیرمجاز در منطقه

۶- استفاده از سم و کود شیمیایی در مراتع به بهانه اجرای طرح‌های مرتعداری

۷- اعطاء مجوزات تغییر کاربری‌های سخاوتمندانه و تبدیل مراتع و اراضی ملی به واحدهای ساختمانی و تولیدی

۸- تخریب زیستگاههای حیات وحش با صدور و تمدید پروانه‌های بهره‌برداری معادن سنگ لاشه

۹- ورود شکارچیان غیرمجاز به منطقه

۱۰- آلودگی هوا بر اثر انفجار در معادن برای برداشت ماده معدنی و آلودگی صوتی معادن جاده‌کشی و توسعه بی‌رویه شبکه‌های دسترسی

۱۱- بوته‌کشی و از بین بردن پوشش گیاهی طبیعی خاک

۱۲- بهره‌برداری از معادن بدون احیای اراضی تخریب‌یافته

۱۳- روستاهای پراکنده در منطقه و پخش زباله در اطراف این مراکز جمعیتی

۹- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش و جوامع محلی به همراه نقشه

آب در منطقه به چندین صورت دیده می شود که می توان فرآیند وجود آب را بصورت آب های زیر زمینی و آب های سطحی که در مجموع این آب ها شامل (رودخانه ها ، چاههای آب ، قنات ها و چشمه ها می باشند) دسته بندی کنیم. که همگی این آب ها حاصل بارش های سالانه ای است که به صورت برف و باران و سایر اشکال به زمین می رسد و یا حاصل نزولات سال های قبل است که اکنون در لایه های مختلف زمین ذخیره شده و می تواند نقش بسزایی در تأمین آب در بخش های مختلفی چون کشاورزی ، صنعت و سایر مصارف داشته باشد . بر اساس مطالعات انجام شده حجم آب حاصل از بارش سالانه شهرستان حدود ۷۱۳ میلیون متر مکعب می باشد. البته با توجه به عدم تهیه طرح مدیریت برای این منطقه تاکنون، اطلاعات دقیق و کاملتری در دست نمی باشد.

۱۰- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و

تجهیزات			تعداد نیرو	فصلی	غیر فعال	فعال	نام پاسگاه	نام منطقه
بیسیم مادر	موتورسیکلت	خودرو						
دارد	۴	۱	۶			فعال	کوه سفید	شکار ممنوع